

Republika e Kosovës

Republika Kosova-Republic of Kosovo- Qeveria –Vlada-Government
Zyra e Kryeministrit- Ured Premijera - Office of the Prime Minister

IZVEŠTAJ O
SPROVOĐENJU REFORME ZA UNAPREĐENJE
PRAVA ZAJEDNICA ROMA I AŠKALIJA U
REPUBLICI KOSOVO 2022-2026 I
AKCIONI PLAN 2022-2024
ZA 2023 GODINU

ΣΑ 3053 GODINU

Priština, 2024

Republika e Kosovës

Republika Kosovo-Republic of Kosovo

Qeveria – Vlada– Government

Zyra e Kryeministrit- Ured Premijera - Office of the Prime Minister

Zyra për Qeverisje të Mirë/Kancelarija za Dobro Upravljanje/Office on Good Governance

Priština, 2024

IZVEŠTAJ

IMPLEMENTACIJA STRATEGIJE ZA UNAPREĐENJE PRAVA ZAJEDNICA ROMA I AŠKALIJA U REPUBLICI KOSOVO 2022 2026 KAO I AKCIONI PLAN 2022 2024

ZA 2023 GODINU

Priština april 2024

Sadržaj

SKRAĆENICE:	4
1. UVOD.....	6
2. METODOLOGIJA.....	7
3. GLAVNA DOSTIGNUĆA U ISPUNJAVANJU CILJEVA STRATEGIJE ZA UNAPREĐENJE PRAVA ZAJEDNICA ROMA I AŠKALIJA , 2022-2026. I AKCIONOG PLANA 2022-2024.....	9
4.1 Aktivnosti, dostignuća, izazovi i preporuke	14
4.1.1 SPROVOĐENJE STRATEGIJE U OBLASTI OBRAZOVANJA.....	14
4.1.1.1 Preporuke za sprovođenje strategije u oblasti obrazovanja	21
4.2. SPROVOĐENJE STRATEGIJE U OBLASTI ZAPOŠLJAVANJA I SOCIJALNE ZAŠTITE	22
4.2.1. Preporuke u sprovođenju strategije u oblasti zapošljavanja i socijalnog staranja	28
4.3. SPROVOĐENJE STRATEGIJE U OBLASTI ZDRAVSTVA	28
4.3.1 Preporuke za sprovođenje strategije iz oblast zdravstva	33
4.4. SPROVOĐENJE STRATEGIJE U OBLASTI STAMBENOG ZBRINJAVANJA	34
4.4.1 Preporuke za sprovođenje strategije iz oblast stanovanja	38
4.5. SPROVOĐENJE STRATEGIJE U BORBU DISKRIMINACIJE	39
4.6. Tehnička radna grupa za zaštitu od diskriminacije zajednica Roma, Aškalija i Egipćana kao mehanizam za suzbijanje diskriminacije, u smislu ispunjavanja ciljeva strategije	40
4.6.1. Nacionalna platforma za prijavljivanje slučajeva diskriminacije zajednica Roma, Aškalija i Egipćana kao mehanizam tehničke grupe, sa ciljem suzbijanja diskriminacije u vezi sa ispunjavanjem strategije i opredeljenja Poznanjske deklaracije.....	41
4.7. Preporuke u oblasti borbe protiv diskriminacije	44
5. AKTIVNOSTI KOJE JE PREDUZELA KANCELARIJA ZA DOBRO UPRAVLJANJE / KANCELARIJA PREMIJERA ZA UNAPREĐENJE PRAVA ZAJEDNICA ROMA, AŠKALIJA I EGIPČANA U VEZI SA ISPUNJENJEM STRATEGIJE -FEBRUAR-APRIL 2023	44
5.2. Organizovanje sektorskog sastanka sa kontakt tačkama u Ministarstvu i sa civilnim društvom koje rade i podržavaju zajednice Roma, Aškalija i Egipćana	44
5.3. Međuinstitucionalni tim za podsticanje i promociju zapošljavanja za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana u Republici Kosovo	45
5.4. Tehnička radna grupa za koordinaciju implementacije preporuka u okviru Konvencije za zaštitu nacionalnih manjina	47

5.5. Stvaranje mehanizama na nivou opština/Opštinskih akcionih odbora, u cilju implementacije strategije i akcionog plana.....	47
9.4.1. Podizanje kapaciteta članova Opštinskog akcionog odbora.....	51
10. OTVARANJE MINI BIBLIOTEKE NA ROMSKOM JEZIKU	52
11. SAMIT ZAPADNOG BALKANA PROTIV RASNE DISKRIMINACIJE	52
12. OSTALE AKTIVNOSTI KOJE SU OBELEŽILE IMPLEMENTACIJU STRATEGIJE ZA UNAPREĐENJE PRAVA ZAJEDNICA ROMA I AŠKALIJA , 2022-2026 I AKCIONOG PLANA 2022-2024, KOJE SU DIREKTNO I DIREKTNO POVEZANE SA KAMPANJOM I CILJEVIMA STRATEGIJE	53
13. ZAKLJUČCI U VEZI SPROVOĐENJA STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA, U SVETLU UTVRĐIVANJE POZNANSKE DEKLARACIJE	57

SKRAĆENICE:

KAJB	Kosovska Akademija za javnu bezbednost
AZRK	Agencija za zapošljavanje Republike Kosovo
ACR	Agencija za civilnu registraciju
ASK	Agencija za statistike Kosova
EU	Evropska unija
CEB	The social development bank for Europe
ODO	Opštinski direktorijat za obrazovanje
KIJU	Kosovski institut za javnu upravu
NIJZK	Nacionalni Institut za javno zdravlje Kosova
KKV	Opštinskog akcioni odbor
PSSPU	Prištinski savet za socijalne i porodične usluge
LMD	Zakon o zaštiti od diskriminacije
MALS	Ministarstvo administracije i lokalne samouprave
MONTI	Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija
AMTR	Aktivne mere tržišta rada
MZP	Ministarstvo za zajednice i povratak
MKOS	Ministarstvo kulture omladine i sporta
MŽSPPI	Ministarstvo za životnu sredinu, prostorno planiranje i infrastrukture
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave
MRSS	Ministarstvo za rad i socijalno staranje
MZ	Ministarstvo zdravlja
NVO	Nevladine organizacije
OEBS	Organization for Security and Co-operation in Europe
CPO	Centar za profesionalno osposobljavanje
CPO	Centri za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje
GCPM	Glavni centar porodične medicine
GCPZ	Glavni centar porodičnog zdravlja

CSR	Centri za socijalni rad
RCC	Regional Cooperation Council
ŠDTI	Šema dece sa trajnim invaliditetom
ESMR	Elektronski sistem Ministarstva rad
SMIO	Sistem menadžiranja informacija obrazovanja
ŠSP	Šeme socijalne pomoći
ŠSP	Šemi socijalne pomoći
AU	Administrativno uputstvo
UNDP	United Nations Development Programme
VoRAE	Voice of Roma, Ashkali and Egyptians
WBIF	Western Balkans Investment Framework
KPZ	Kancelarija za pitanja zajednica
KDU/KP	Kancelarija dobrog ušravljanja/Kancelarija premijera

1. UVOD

Ovaj godišnji izveštaj je premila je Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarije Premijera (KDU/KP) za sprovođenje Strategije za unapređenje prava zajednice roma i aškalija u Republici Kosovo za godinu za 2022-2026 i Akcioni plan za 2022-2024. Kao i obuhvata i period primene 2023. Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera, po svom mandatu, ima važnu ulogu u koordinaciji sprovođenja i praćenja Strategije i Akcionog plana. Izradu ovog izveštaja podržao je projekat „Integracija Roma III“, koji finansiraju Evropska unija i Savet Evrope.

Izveštaj predstavlja stanje zajednica Roma i Aškalija u kosovskom društvu kroz procenu sprovođenja aktivnosti Strategije i Akcionog plana, za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija 2022-2026 i poboljšanje stanja i obrazovno, socio-ekonomske, kulturne situacije, njihovo zdravstveno stanje.

Vlada Republike Kosovo je 20. jula 2022. godine na 89. sednici usvojila Strategiju za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija u Republici Kosovo za 2022-2026 i Akcioni plan za 2022-2024 godinu.

Strategija ima za cilj da efektivno poveća pružanje mogućnosti, jednakog pristupa i uspeha u inkluzivnom kvalitetnom obrazovanju; povećanje jednakog pristupa stabilnom zapošljavanju, kao i smanjenje siromaštva; unapređenje zdravlja i povećanje jednakog pristupa kvalitetnim zdravstvenim uslugama; povećanje jednakog pristupa održivom stanovanju, esencijalnim uslugama i javnoj infrastrukturi; i sprečavanje i borbu protiv diskriminacije, rasizma, govora mržnje, zločina iz mržnje, segregacije, predrasuda, stereotipa i bulizma zajednice Roma i Aškalija. Između ostalog, njena strategija i akcioni plan imaju za cilj sprovođenje obaveza preuzetih u poznanjskoj deklaraciji, sa ciljem integracije Roma, u okviru procesa proširenja EU. Strategija i Akcioni plan su takođe urađeni na osnovu EU okvira za integraciju Roma, definisano je pet oblasti delovanja koje se obrađuju u Strategiji: **obrazovanje, zapošljavanje i socijalna zaštita, zdravstvo, stanovanje i diskriminacija**.

Praćenje sprovođenja Strategije i Akcionog plana je ključno pitanje za omogućavanje pregleda situacije romske i aškalijske zajednice i relacija sa kosovskim institucijama u pet definisanih oblasti Strategije. Sve vladine institucije, centralne i lokalne, u skladu sa svojim nadležnostima i zakonskim mandatom, dužne su da preduzmu neophodne mere za sprovođenje obaveza definisanih u Strategiji za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija za 2022-2026. i kao posledica Akcionog plana 2022-2024. Važan deo praćenja sprovođenja strategije je i praćenje sprovođenja Lokalnih Akcionih Planova (PAP).

Budžet je jedan od važnih aspekata sprovođenja Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija u Republici Kosovo za 2022-2026 i Akcionog plana za 2022-2024. Usvajanjem Strategije i Akcionog plana, institucije Kosova su se obavezale na raspodelu budžeta, koja se zasniva na opredeljenjima akcionog plana.

Godišnji izveštaj za 2023. godinu o sprovođenju Strategije za unapređenje prava romske i aškalijске zajednice 2022-2026 i Akcionog plana 2022-2024, kroz izveštavanje podataka nadležnih institucija, odražava stanje i način u kako su sprovedeni Strategija i Plan i koliki je efekat njenog sprovođenja postignut u unapređenju prava ovih zajednica.

Izveštaja ima za cilj da istakne aktivnosti koje su preduzete i koje nastavljaju da se preduzimaju u cilju postizanja ciljeva sadržanih u pet oblasti Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija u Republici Kosovo za godine. 2022-2026 i Akcioni plan za 2022-2024, u oblastima obrazovanja, zapošljavanja i socijalne zaštite, zdravstva, stanovanja i u oblasti borbe protiv diskriminacije. Takođe, cilj ovog izveštaja, pored procene koja je urađena u pet sektora na osnovu objektivnog Akcionog plana, odnosi se i na identifikaciju problema, izazova u realizaciji aktivnosti obuhvaćenih Akcionim planom.

Ispunjavanje cilja ovog izveštaja, kao i pitanja identifikovanih u ovom izveštaju i prethodnim izveštajima, može poslužiti kao vodič za identifikaciju važnih aspekata koji se odnose na unapređenje prava zajednice Roma i Aškalija u Republici Kosovo. Svrha ovog izveštaja, je takođe oživljena u svetlu obaveza iz Poznanjske deklaracije i ima za cilj da istakne rad kosovskih institucija, u pravcu ispunjavanja obaveza koje proizilaze iz Poznanjske deklaracije.

Po prvi put je sačinjen izveštaj o sprovođenju Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija 2022-2026 i Akcionog plana 2022-2024 za 2022. godinu i ovo je drugi izveštaj koji se odnosi na ovu Strategiju i akcioni plan. Da bi se razjasnila svrha izveštaja, date su i preporuke prema pojedinim oblastima.

2. METODOLOGIJA

Izveštaj o sprovođenju Strategije za unapređenje prava romske i aškalijске zajednice sledi istu strukturnu metodologiju kao i Strategija, pružajući podatke koji identifikuju sprovođenje Strategije, u oblasti obrazovanja, socijalne zaštite, zdravstva, stanovanje i nediskriminacije.

Ovi podaci su prikazani u izveštaju, u narativnom ili kvantitativnom obliku, kao i u statističkom obliku, prema strateškim ciljevima i specifičnim ciljevima strategije.

Izveštaj je sastavljen na osnovu podataka prikupljenih od centralnih institucija i institucija na lokalnom nivou. Za sprovođenje Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija 2022-2026, kao i Akcionog plana 2022-2024, podaci su prikupljeni iz: Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacije (MONTI), Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture (MŽSPPI), Ministarstvo finansija, rada i transfera (MFRT), Ministarstvo zdravlja (MZ), Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP), Ministarstvo kulture, omladine i sporta (MKOS), Ministarstvo administracije lokalne samouprave (MALS) neke od relevantnih opština kao i Agencija za zapošljavanje u Republici Kosovo (AZRK); u nekim slučajevima, neke opštine i druge institucije, kao što su Kosovske bezbednosne snage (KBS), Akademija pravde (AP), Kosovska akademija za javnu bezbednost, Kosovski institut za javnu upravu (IKAP) itd.

Podaci predstavljeni u ovom izveštaju su podaci i informacije koje su zvanično prihvatile institucije Kosova. Za izradu navedenog izveštaja, nije korišćena ovakva metodologija referenciranja eksternih dokumenata ili drugih izveštaja, zbog činjenice da je izveštaj napisan, prema zvaničnom izveštavanju podataka nadležnih institucija za sprovođenje Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija, 2022-20226 i Akcioni plan 2022-2024.

Struktura za obradu prikupljenih podataka izgrađena je na sledeći način:

- Prijavljeno je za svaku oblast koja je deo Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija, 2022-20226 i Akcionog plana 2022-2024;
- Struktura i izveštavanje podataka je povezano sa strateškim ciljevima i specifičnim ciljevima strategije, takođe na i na osnovu aktivnosti akcionog plana;
- Prijavljene su i razrađene i druge aktivnosti koje se odnose na ciljeve strategije i koje su direktno ili indirektno uticale na sprovođenje strategije i njenog akcionog plana;
- Date su određene preporuke, koje se uglavnom odnose na dimenziju neispunjavanja određenih ciljeva ili unapređenje promenljivosti Strategije i akcionog plana;
- Implementacija strategije, kao i preporuke date u ovom izveštaju, odnose se na prioritete definisane u Deklaraciji partnera Zapadnog Balkana za integraciju Roma u okviru procesa proširenja EU ili Poznanjskoj deklaraciji 2020. Godine.
- U okviru metodologije izrade ovog izveštaja treba napomenuti da većina opština nije dostavila tačne podatke. Jedna od opština koja je prijavila kompletne podatke za sve oblasti strategije, uključujući i one statističke, je opština Podujevo, ovi podaci su integrisani u izveštaj.

Prikupljanje podataka je vršila KDU/KP u bliskoj saradnji sa odgovarajućim institucijama, gde su se sastanci i konsultacije održavali u različitim formama. Podaci prikazani u ovom izveštaju, prema pojašnjenju institucija, pored zajednica Roma i Aškalija, obuhvataju i zajednice Egipćana u Republici Kosovo.

3. GLAVNA DOSTIGNUĆA U ISPUNJAVANJU CILJEVA STRATEGIJE ZA UNAPREĐENJE PRAVA ZAJEDNICA ROMA I AŠKALIJA , 2022-2026 I AKCIONOG PLANA 2022-2024.

Obrazovanje

Nastava romskog jezika nastavlja da se organizuje u opštini Prizren, odnosno u četiri škole u kojima je učestvovalo 100 učenika. Za 2023. godinu je prijavljeno da je opština Novo Brdo angažovala dopunsku nastavu na romskom jeziku gde je angažovano 13 učenika, 7 dečaka i 6 devojčica, kao i 2 nastavnika. Dopunska nastava za decu romske i aškalijske zajednice organizovala je i opština Podujevo, gde je bilo uključeno 97 dece, odnosno 62 dečaka i 35 devojčica, kao i 4 nastavnika. Ovo je veoma važan podatak u smislu ispunjavanja ciljeva predstavljenih u Poznanjskoj deklaraciji .

MONTI je podelio ukupno 467 stipendija za zajednice Roma, Aškalijske i Egipćana. Takođe, tokom 2023. godine dodeljeno je 55 stipendija pripadnicima zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana kroz sporazum između MONTI i MALS Mentorstvo za ove studente će razvijati VORAE, Roma Versitas i saradnja sa Univerzitetom u Prizrenu „ Ukshin Hoti“.

Za 2023. godinu objavila je poziv za finansiranje NVO koje vode centre za učenje koje podržavaju učenike iz zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana, koji doprinose obrazovnom postignuću. Planirani budžet je bio u vrednosti od 200.000.00 evra. Ovim pozivom su se koristile 7 NVO sa ukupno 21 centrom za učenje. Takođe, ovo je veoma važan podatak u smislu ispunjavanja ciljeva predstavljenih u Poznanjskoj deklaraciji .

U cilju suzbijanja govora mržnje, MONTI je počelo da implementira i rešava pitanje govora mržnje u školskim udžbenicima, nakon objavljivanja Ek Officio, Narodnog advokata u vezi sa ovim pitanjem.

U saradnji sa OEBS-om urađen je priručnik za interkulturalizam u obrazovanju, a u vezi sa tim biće organizovane i obuke za nastavnike. Između ostalo, MONTI je izradio sledeće module: Prevenzija diskriminacije u školama; Promovisanje rodne ravnopravnosti; Prevenzija govora mržnje; Prevenzija nasilja u porodici; Prevenzija trgovine decom; Sprečavanje seksualnog uznemiravanja; Program omladinske inicijative - Y Omladina; Prevenzija ranih brakova; Prevenzija dečijeg rada.

Zapošljavanje i socijalna zaštita

Tokom 2023. godine, su imali koristi od uključenja u profesionalno osposobljavanje u Centrima za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje (CPO) ukupno 57 kandidata, od kojih 21 Rom, 24 Aškalijske i 12 Egipćana. Budžet nije podjeljen po zajednicama, ali obračunska vrednost za osobe uključene u obuku iznosi oko 12.000 evra.

Tokom 2023. godine je uključeno 10 lica, u radnu praksu, od toga 1 Rom, 5 Aškalijske i 4 Egipćana. Budžet za angažovanje 10 ljudi za (6) meseci u praktičnom radu bio je 10.200 evra.

Jedan (1) milion evra dodeljeno je za grantove iz Ministarstva za zajednice i povratak za NVO koje imaju projekte za zapošljavanje romske i aškalijske zajednice. Sa druge strane, dva (2) miliona evra iz ovog Ministarstva dodeljena su poljoprivrednicima i malim startap preduzećima 111 pripadnika zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana je koristilo ovaj grante.

Prema podacima AZRK-a, tokom 2023. godine, 104 osobe su posredovale u zapošljavanju, od toga 16 Roma, 44 Aškalijske i 44 Egipćana. Nije bilo prijavljenih statistika, na osnovu mesta, odnosno sektorima u kojima su isti zaposleni.

Resorno ministarstvo je preko CSR-a obezbedilo porodični smeštaj za sve zajednice, uključujući romsku, aškalijsku i egipćansku decu. Na osnovu podataka iz baze podataka socijalnih usluga, tokom 2023. godine ukupno 74 dece iz zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana smešteno je u porodični smeštaj u okviru porodice sa rođacima, dok je 5 dece smešteno u alternativni porodični smeštaj van porodice.

Takođe je izvršena uplata za Šeme porodica dece sa ograničenim sposobnostima od 1-18 godina za 122 dece iz zajednica Roma, Aškalijske, Egipćana, uz mesečnu isplatu od 100 evra mesečno. Od ukupnog broja 122, dece korisnika, od toga su 38 romska deca, 62 dece Aškalijske i 22 dece Egipćana. Potrošeni budžet samo za zajednice Roma, Aškalijske i Egipćana za godinu 2023 je 146,400 evro.

Ministarstvo pravde je tokom 2023. godine stvorilo i nastavlja da jača partnerstvo sa NVO koje u svojim programima imaju: smeštaj, lečenje, podršku i osnaživanje žrtava nasilja u porodici. 81 žrtva smeštena u ovim skloništim je iz zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana.

Za šeme socijalne pomoći, tokom 2023. godine, od ukupno 2,820 porodica korisnika: Romi su 1,379 porodice sa 6,703 člana, Aškalijske su 1,002 porodice sa 4,494 člana i Egipćani su 439 porodice sa 2,050.

Zdravstvo

Prema podacima NIJK-a, godine 2023, kroz kampanju od vrata do vrata, u svrhu vakcinacije je uključeno 1287 porodica romske i aškalijske zajednice. Iz ovih porodica u ovaj proces je uključeno 5.515 dece iz romske i aškalijske zajednice.

KCPM Uroševac je izvestio da su posete obavljene u kojima je učestvovalo ukupno 100 pripadnika romske zajednice i 86 pripadnika zajednice Aškalija.

MZ je održalo pet (5) okruglih stolova sa zdravstvenim radnicima (medicinskim sestrama) primarnog nivoa u vezi sa prezentacijom Zakona o zaštiti od diskriminacije i prava na zdravlje ljudi zaštićenog međunarodnim konvencijama. Okrugli stolovi su održani u Primarnoj zdravstvenoj zaštiti pošto je prvi kontakt pacijenta sa lekarom na nivou primarne zdravstvene zaštite.

Organizovane su kampanje podizanja svesti i mehanizmima, odgovornim za žalbe zajednica Roma i Aškalija, upućenih zdravstvenim radnicima i pripadnicima zajednica. Što se tiče ovih okruglih stolova i njihovog održavanje, MZ izveštava da su kao takvi održani u tri (3) opštine, odnosno u GCPM- Lipljan; GCPM- Podujevo; GCPM- Peć. Na okruglim stolovima je bilo 50 građana romske aškalijske i egipćanske zajednice: rukovodioci NVO-a ove zajednice. Isto tako, GCPM u Peći u saradnji sa PRAK-om, AQH i Syri vizionit održali su četiri (4) okrugla stola na kojima je učestvovalo ukupno 47 osoba, pripadnika romske i aškalijske zajednice. GCPM u Obiliću je izvestio da je održao jednu (1) obuku ove prirode i da je bilo 25 ljudi, iz redova zajednica Roma i Aškalija .

Stambeno zbrinjavanje

Održane su obuke za opštinske službenike o funkcionalizaciji elektronske platforme, baze podataka socijalnih stanova. Ovu obuku podržava RCC.

Takođe je urađeno i usvajanje Studije izvodljivosti za adekvatno socijalno stanovanje u Republici Kosovo.

MŽSPPI je izvestio da je preduzeto nekoliko akcija koje su rezultirale poboljšanjem udobnosti i kvaliteta života za zajednice Roma i Aškalija, u smislu poboljšanja postojeće infrastrukture. Važno pitanje u ovom aspektu je izrada i usvajanje Studije izvodljivosti za održivo stanovanje na Kosovu.

CEB-Banka je odobrila zahtev za kredite sa niskom kamatom od 25.0 miliona evra za sufinansiranje Projekta adekvatnog socijalnog stanovanja. Nakon višegodišnjeg rada, 25. januara 2024. godine potpisan je ovaj ugovor o kreditu koji ima za cilj unapređenje kvaliteta života romske i aškalijske zajednice. Tokom 2024. godine očekuje se ratifikacija međunarodnog sporazuma u Skupštini Republike Kosovo. Ova akcija u ispunjavanju strategije i akcionog plana je veoma važna, u smislu ispunjavanja opredeljenja koja proizilaze iz Poznanjske deklaracije, za rešavanje stambenog problema za romsku i aškalijsku zajednicu.

Takođe od WBIF dobijeno je grante za tehničku pomoć od 2.08 miliona evra. Realizacija saradnje sa Tehničkom pomoći 11 (IPF 11) za Adekvatan program socijalnog stanovanja. Takođe, očekuje se da će ovaj projekat uticati na poboljšanje kvaliteta života romske i aškalijske zajednice.

MŽSPPI nakon prihvatanja Studije izvodljivosti za adekvatno socijalno stanovanje za Kosovo, koju je finansirala Razvojna banka Saveta Evrope/Italijanski fond za inovativne projekte, a implementirao UN- Habitat. Ova studija je poslužila kao osnova za usaglašavanje i reviziju nacrt zakona o socijalnom i pristupačnom stanovanju sa njegovim konceptima i preporukama. Da bi odgovorilo na sledeće zahteve, u aprilu 2023. Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture (MŽSPPI) je zatražilo podršku UN- Habitata za tehničku podršku u reviziji i finalizaciji ovog zakona. Shodno tome, UN- Habitat je obezbedio tehnički tim, uključujući stručnjake za prostorno i urbanističko planiranje, pravnog eksperta i međunarodnog savetnika za stanovanje: Besnike Koçani, savetnik za prostorno i urbanističko planiranje, Alma Pacarizi, saradnik za prostorno i urbanističko planiranje, Qerkin Berisha, pravni ekspert i Matthias Nohn, međunarodni savetnik za stanovanje.

MŽSPPI uz podršku tehničkog tima UN- Habitata i radne grupe, razmotrio je početni nacrt koji je pripremila Radna grupa, u koji su ugrađeni i raniji komentari i sugestije UN- Habitata, koji su poslužili kao osnova za formulisanje novog nacrt u skladu sa studijom izvodljivosti. Ovaj nacrt je predstavljen i doraden tokom radionice organizovane uz podršku UN- Habitata u periodu od 17 do 19 maja 2023. Svi učesnici radionice dali su vredne sugestije, komentare i primedbe. Nakon završetka ove radionice, MŽSPPI je poslao na završne komentare svim učesnicima. U nastavku, Radna grupa je zajedno sa Divizijom za stambena pitanja i Pravnom kancelarijom MŽSPPI-a izvršila konačnu reviziju ovog nacrt zakona i otvorila ga za javnu konsultaciju. Vredi napomenuti da ovaj Nacrt zakona sadrži četiri (4) programa: program socijalnog stanovanja, program razvoja adekvatnog naselja, program rekonstrukcije i renoviranja kuća i program pristupačnog stanovanja, kao i drugi programi koji se odnose na planiranje stanovanja i urbanizam koji se smatraju od javnog interesa, a ciljne grupe su zajednice Roma, Aškalijska i Egipćana. Očekuje se da će biti dostavljen Vladi u junu 2024. Godine.

U smislu ispunjenja ovog cilja, rekonstrukcija i obnova kuća na severu Kosova, za porodice čije su kuće oštećene u periodu 1998/99. godine i realizacija rekonstrukcije, renoviranja i kirije za porodice repatrijacije, predstavlja dostignuće, u 2023. godini, u smislu ispunjavanja ciljeva, u oblasti stanovanja, u vezi sa strategijom za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalijska, 2022-2026 i Akcionim planom 2022-2024.

Zaštita od diskriminacije

U oblasti zaštite od diskriminacije, veoma važno i glavno dostignuće za 2023. godinu je uspeh Tehničke grupe, koja ima mandat da zaštiti romsku, aškalijsku i egipćansku zajednicu od diskriminacije. U okviru tehničke grupe, Nacionalna platforma za zaštitu od diskriminacije zajednica Roma, Aškalija i Egipćana, uspešno je rešila preko deset (10) slučajeva diskriminacije tokom 2023. Godine.

Po prvi put, u okviru ove platforme, sudskom presudom je uspešno rešena zaštita od diskriminacije pripadnika ovih zajednica, kao i zaštita od diskriminacije.

Uspeh Nacionalne platforme za zaštitu od diskriminacije, za romsku, aškalijsku i egipćansku zajednicu, u borbi protiv diskriminacije, na zadovoljavajući način je ispunila cilj Poznanjske deklaracije, za izgradnju specifičnog mehanizma koji se bavi slučajevima diskriminacije.

4. NAPREDAK ZASNOVAN NA CILJEVIMA IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA ZA UKLJUČIVANJE ROMSKE I AŠKALIJSKE ZAJEDNICE U KOSOVSKO DRUŠTVO 2017-2021

4.1 Aktivnosti, dostignuća, izazovi i preporuke

4.1.1 SPROVOĐENJE STRATEGIJE U OBLASTI OBRAZOVANJA

Jedan od strateških ciljeva, u oblasti obrazovanja u vezi sa Strategijom za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija , 2022-2026 i Akcionim planom 2022-2024, jeste **efektivno povećanje pružanja mogućnosti, jednakog pristupa i napredak u obrazovanju kvalitativno i sveobuhvatno za zajednice Roma i Aškalija..** Ovi ciljevi obuhvataju tri specifična cilja u čijem ispunjavanju su preduzete konkretne akcije od strane MONTI i drugih nadležnih institucija.

Specifični ciljevi ispunjavanja strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija, 2022-2026 i Akcionog plana 2022-2024, u oblasti obrazovanja su:

1. Podizanje svest i promocija značaja obrazovanja i inkluzije dece iz romske i aškalijske zajednice na svim nivoima obrazovanja i svim relevantnim akterima;
2. Poboľšanje akademske performanse učenika i studenata romske i aškalijske zajednice, kroz specijalizovane komplementarne programe i afirmativne mere u obrazovanju;
3. Borba protiv diskriminacije, rasizma, stigmatizacije, govora mržnje, nasilja iz mržnje i maltretiranja ; u školama i promovisanje kulture i istorije romske i aškalijske zajednice.

Sprovođenje Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija , 2022-2026 i Akcionog plana 2022-2024, u sektoru obrazovanja će se baviti u smislu specifičnih ciljeva vezanih za Akcioni plan i aktivnosti. u akcionom planu, u okviru strategije.

Što se tiče specifičnog cilja u vezi sa borbom protiv diskriminacije, isti će biti odražen u posebnom delu ovog izveštaja.

Strateške objektivne 1: Efikasno povećanje pružanja mogućnosti, jednakog pristupa i napretka u kvalitetnom inkluzivnom obrazovanju za zajednice Roma i Aškalija i aktivnosti akcionog plana

U okviru strateškog cilja 1, akcionim planom je predviđeno 11 aktivnosti i određenih radnji koje su realizovane i za koje su preduzete konkretne radnje u realizaciji njegovih aktivnosti. Za realizaciju aktivnosti, u okviru ovog cilja, organizovana su četiri (4) informativna sastanka sa roditeljima zajednica o mogućnostima koje nudi AU 03/2022 za inkluziju dece u predškolske institucije, sa ciljem informisanje o pravima koja ove zajednice imaju da se prijave u predškolske institucije. Sesije su održane u 3 opštine: Kosovo Polje, Đakovica i Uroševac. 14 dece iz zajednice

Aškalijska i 2 Roma koristilo je administrativno uputstvo za olakšavanje upisa dece u više srednje obrazovanje u opštini Podujevo.

Prema SMIO-MONTI, podaci zabeleženi u akademskoj 2023/2023. godini, uključuju specifične rodne indikatore za većinu osnovnih podataka, kao što je upis učenika;

2023-2024.

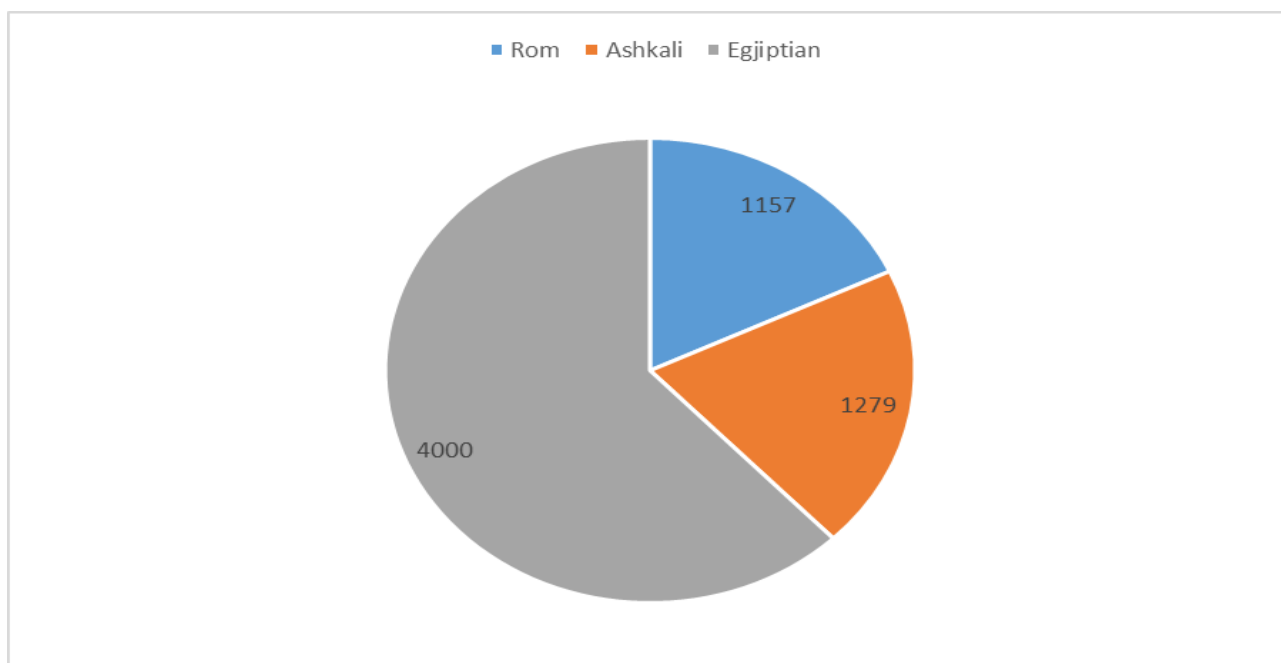
Br. Učenika Roma, 1.157

Br. učenika Aškalijska 1.279

Br. učenika Egipćana 4000

Ukupno: 6436

Tabela : Tabela: Prema SMIO-MONTI, podaci zabeleženi u akademskoj 2023/2024.

- **Subvencionisanje plaćanja za vrtića, radi povećanja uključivanja dece iz romske i aškalijske zajednice u nove vrtiće, koji će se graditi u opštinama sa najvećom koncentracijom navedenih zajednica**

Na osnovu informacija koje su dale ODO, u vezi sa subvencijama dece romskih zajednica, ispostavlja se da nije bilo zahteva za subvenciju dece romske i aškalijske zajednice. Pokazalo se da ova aktivnost, u okviru strateškog cilja 1, u oblasti obrazovanja, nije dala konkretne rezultate, u smislu ispunjenja.

- **Izgradnja kapaciteta, odnosno institucionalna podrška Timovima za prevenciju napuštanja i neupisivanje u školu (TPNNS), u sprovođenju akcionih planova za prevenciju napuštanja i neupisivanje u svim opštinama**

Što se tiče prevencije i odgovora na napuštanje škole, MONTI je nastavio da podržava opštine u sprovođenju politika. U tom smislu, MONTI je podržao funkcionisanje timova i izradu opštinskih planova za 15 opština, kao i omogućio je kontinuirano pružanje konkretnih preporuka za identifikovane slučajeve, u smislu prevencije i napuštanja škole. Što se tiče realizacije ove aktivnosti, MONTI je ponudio nekoliko modula i to: **Sprečavanje diskriminacije u školama; Promovisanje rodne ravnopravnosti; Prevencija govora mržnje; Prevencija nasilja u porodici; Prevencija trgovine decom; Modul 9. Prevencija seksualnog uznemiravanja; Program inicijative mladih - Y Omladina i prevencija ranih brakova; Modul 12. Prevencija dečijeg rada.** MONTI nastavlja da promovise ove module u različitim opštinama i školama. Prijavljeno je da su u opštini Podujevo organizovane 4 obuke za izgradnju kapaciteta za timove za prevenciju napuštanja i neupisivanje.

Nxënësit Rom, Ashkalinjë dhe Egjiptianë sipas nivele, viti shkollor 2023/24.

Niveli	Ashkalinjë			Romë			Egjiptianë			Gjithsej		
	M	F	Gj	M	F	Gj	M	F	Gj	M	F	Gj
Arsimi parashk./parafill. (mosha 0-<6)	92	92	184	53	41	94	37	28	65	182	161	343
Fillor/ mesem i ulët	1883	1778	3661	543	482	1025	511	543	1054	2937	2803	5740
I mesem i lartë	98	57	155	14	24	38	85	75	160	197	156	353
Gjithsej	2073	1927	4000	610	547	1157	633	646	1279	3316	3120	6436

Nxënës braktisës, në gjysmëvjetorin I (parë), 2023/24

Klasë	Ashkalinjë			Romë			Egjiptianë			Gjithsej		
	M	F	Gj	M	F	Gj	M	F	Gj	M	F	Gj
Kl. 1-9	7	15	22	14	0	14	8	6	14	29	21	50
Kl. 10-12	1	1	2	0	1	1	0	1	1	1	3	4
Gjithsej	8	16	24	14	1	15	8	7	15	30	24	54

- **Proširenje organizovanja dopunske nastave na romskom jeziku u 4 opština**

Nastava romskog jezika nastavlja da se organizuje u opštini Prizren, odnosno u četiri škole u kojima je učestvovalo 100 učenika. Za 2023. godinu je prijavljeno da je opština Novo Brdo angažovala dopunsku nastavu na romskom jeziku gde je angažovano 13 učenika, 7 dečaka i 6 devojčica, kao i 2 nastavnika. Dopunska nastava za decu romske i aškalijske zajednice organizovala je i opština Podujevo, gde je bilo uključeno 97 dece, odnosno 62 dečaka i 35 devojčice, kao i 4 nastavnika.

- **Dodela 500 stipendija na godišnjem nivou za učenike iz romske i aškalijske zajednice, koji pohađaju više srednje škole, što će iznositi 300 evra po školskoj godini (uključujući egipćansku zajednicu)**

Program stipendiranja je proces koji se planira i sprovodi svake školske godine od 2014. godine, pa je i ove školske 2023/2024. godine, kao i prethodnih godina, nastavljen program stipendiranja. Prvenstveno je raspisan konkurs za stipendije za ovu školsku godinu za srednjoškolce za učenike romske, aškalijske i egipćanske zajednice. MONTI je planirao 500 stipendija - 150.000 evra, dok je za školsku 2023/24. godinu koristilo 467 studenata.

Stipendisti u 2023/2024

Br.	Korisnici	Romi		Aškalijske		Egipćani			
		Ž	M	Ž	M	Ž	M		
	467	46	31	99	103	99	89		

Takođe, tokom 2023. godine dodeljeno je 55 stipendija pripadnicima zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana kroz sporazum između MONTI i MALS Mentorstvo za ove studente će razvijati VORAE, RomaVersitas i saradnja sa Univerzitetom u Prizrenu „ Ukshin Hoti“.

- **Mentorstvo 50 učenika iz romske i aškalijske zajednice**

Prema podacima MONTI, mentorstvo studenata iz redova zajednica je realizovala NVO Roma Versitas Kosova. Iz izveštaja koji je stigao iz opština, pored ovih podataka dobijenih od strane MONTI, proizilazi da je 20 ljudi iz zajednice Aškalijske, 2 iz egipćanske zajednice i 5 iz romske zajednice, imalo koristi od mentorstva u opštini Podujevo.

- **Istraživanje obrazovnih potreba odraslih iz romske i aškalijske zajednice**

Obrazovanje za odrasle ili neformalno obrazovanje organizuju škole u zavisnosti od zahteva koji su podneti, ali od strane MONTI nije bilo podataka o tome.

- **Promovisanje mogućnosti obrazovanja i profesionalnog osposobljavanja (promotivni materijali), organizovanje kampanja podizanja svesti za orijentacije u karijeri za učenike 9. razreda.**

Tokom 2023. godine izvršeno je planiranje u saradnji sa Save the Children. U vezi sa ovom aktivnošću, 2024. godine počće realizacija projekta „Jačanje ugroženih zajednica na Kosovu, kroz bolji i ravnopravniji pristup tržištu rada“, koji ima za cilj podršku zajednicama Roma i Aškalijske, u obrazovanju i stručnom osposobljavanju i učenici 6-9 razreda za karijerino vođenje.

- **Organizovanje programa čitanje-pisanje za odrasle (50 učesnika) iz zajednica Roma i Aškalijske**

Organizovanje programa čitanje-pisanje vrši se u Prištini, ali nema podataka o broju učesnika. Ova aktivnost se sprovodi na osnovu individualnih ili grupnih zahteva na opštinskom nivou. Organizovane su aktivnosti i programi opismenjavanja za 27 pripadnika romske i aškalijske zajednice u opštini Podujevo.

- **Povećanje isključenosti pripadnika romske i aškalijske zajednice u programe stručnog osposobljavanja (konsultujte se sa stručnim obrazovanjem)**

Tokom 2023. godine, kao što je navedeno, napravljeni su planovi u saradnji sa Save the Children, tako da će 2024. godine početi implementacija projekta „Osnaživanje ugroženih zajednica na Kosovu, kroz bolji i ravnopravniji pristup tržištu rada“, koji ima za cilj da podrži romsku i aškalijsku zajednicu, u oblasti profesionalnog obrazovanja. Ovo je i gore naglašeno. U programe stručnog usavršavanja uključeno je 19 pripadnika romske i aškalijske zajednice za opštinu Podujevo.

- **Obezbeđivanje školskog materijala za učenike romske, aškalijske i egipćanske zajednice za socijalne slučajeve u obaveznom obrazovanju**

MONTI je za školsku 2023/2024. godinu nadoknadio roditeljima finansijska sredstva da obezbede školske udžbenike i sredstva za učenje za 1-5 i 6-9 razred, za učenike obaveznog obrazovanja. Za 1-5 razred nadoknađeno je 50 evra po učeniku, a za 6-9 razred 30 evra za nastavna sredstva. U ovom slučaju, takođe su dobila i deca romske i aškalijske zajednice.

Specifični ciljevi 1: Podizanje svest i promovisanje značaja obrazovanja i inkluzije dece iz romske i aškalijske zajednice na svim nivoima obrazovanja i svim relevantnim akterima i aktivnostima akcionog plana

U okviru specifičnog cilja 1, vaping planom je predviđeno pet (5) konkretnih aktivnosti i radnji, koje su ispunjene i za koje su preduzete konkretne radnje u sprovođenju aktivnosti akcionog plana:

- **Podrška u registraciji 20 centara za učenje**

Do sada postoje ukupno 52 registrovana centra za učenje. Od decembra 2023. godine oko 21 centar za učenje je počeo da se prijavljuje za preregistraciju, koje će pregledati komisija za registraciju MONTI. Podržana su 4 centra za učenje romske i aškalijske zajednice u opštini Podujevo.

- **Podrška 30 obrazovnih centara registrovanih na osnovu administrativnog uputstva**

Prema Administrativnom uputstvu 19/2018 za osnivanje i rad centara za učenje, MONTI, prema članu 13 (Finansiranje i budžet) tačka 2.1 planira godišnji budžet za podršku odobrenih programa centara za učenje. Stoga, na osnovu ovog AU MASHTI - Divizija za obrazovanje zajednice, od 2021. godine je počela da primenjuje član 13 tačka 2.1 za finansiranje NVO. Odnosno za 2023.

godinu raspisao je poziv za finansiranje NVO koje vode centre za učenje koji podržavaju učenike iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana, koji doprinose obrazovnom postignuću. Planirani budžet je bio u iznosu od 200.000,00 evra. Ovim pozivom su se okoristile 7 NVO sa ukupno 21 centrom za učenje

- **Revizija postojećih nastavnih planova na romskom jeziku i izrada novih udžbenika na romskom jeziku**

Prema podacima MONTI-a, ovaj proces još nije počeo jer je planirano da počne 2024. godine uz podršku Saveta Evrope (SE) novim (4) godišnjim projektom. Još nema tačnog datuma kada će tačno ovaj projekat početi.

- **Organizovanje kampanja za podizanje svesti kod roditelja Roma i Aškalija u vezi značaja i mogućnosti o edukaciji u ranom detinjstvu (15 opštine 1 godišnje)**

Organizovane su 4 informativne sesije sa roditeljima zajednica o mogućnostima koje AU nudi za uključivanje dece u predškolske institucije, sa ciljem informisanja o pravima koja romska i aškalijaska zajednica imaju u predškolskim institucijama. Sednice su održane u 3 opštine kao što su: Kosovo Polje, Đakovica i Uroševac.

- **Obezbeđivanje mesta posrednika u obrazovanju u najmanje 7 opština sa većom koncentracijom romske i aškalijске zajednice kako bi se smanjilo neupisivanje i napuštanje školovanja, i podigla svest o značaju obrazovanja i borbe protiv diskriminacije .**

Za realizaciju ove aktivnosti, osim gore navedenih aspekata, nisu izneseni konkretni statistički podaci koji dokazuju preduzete radnje na smanjenju neupisa i napuštanja škole.

Specifični objektiv 2: Poboljšanje akademske performanse učenika i studenata romske i aškalijске zajednice kroz specijalizovane dopunske programe i afirmativne mere u obrazovanju

Ovaj specifični cilj se ostvaruje na osnovu dve (2) konkretne akcije definisane akcionim planom, za čiju realizaciju su preduzete sledeće radnje.

- **Revizija/završetak školskih udžbenika o društvu i životnoj sredini kroz pristup uključivanja kulturno-istorijskih dimenzija nevećinskih zajednica, sa ciljem eliminisanja jezika odbacivanja i diskriminacije i njegove zamene inkluzivnim jezikom.**

MONTI je podržao istraživanje o jeziku koji se koristi u školskim udžbenicima. Institucija Narodnog advokata (INA) je izvršila i objavila Izveštaj Ex-officio o jeziku koji se koristi u

udžbenicima nižeg srednjeg obrazovanja, avgusta 2023. godine. U ovom izveštaju INA-a je konstatovano da tekstovi nisu diskriminatorni. Štaviše, IAP je uputio MONTI-u imejl sa obaveštenjem da će nastaviti isto istraživanje za tekstove razreda 10, 11 i 12.

- **Priprema materijala udžbenika, koji se mogu podeliti kao zasebni moduli o istoriji i kulturi romske i aškalijske zajednice u izbornim predmetima (do revizije relevantnih školskih udžbenika).**

U saradnji sa OEBS-om urađen je priručnik za interkulturalizam u obrazovanju, a u vezi sa tim biće organizovane i obuke sa nastavnicima. Između ostalo, MONTI je izradio sledeće module: Prevenција diskriminacije u školama; Promovisanje rodne ravnopravnosti; Prevenција govora mržnje; Prevenција nasilja u porodici; Prevenција trgovine decom; Sprečavanje seksualnog uznemiravanja; Program omladinske inicijative - Y Omladina; Prevenција ranih brakova; Prevenција dečijeg rada.

4.1.1.1 Preporuke za sprovođenje strategije u oblasti obrazovanja

- Preduzeti mere koje će rezultirati subvencionisanjem plaćanja za jaslice i vrtiće za decu romske i aškalijske zajednice.
- Preporučuje se razvoj sveobuhvatnijeg istraživanja potreba za obrazovanjem odraslih među pripadnicima romske i aškalijske zajednice .
- MONTI preduzima radnje u skladu sa nadležnostima, za početak revizije nastavnih planova i programa na romskom jeziku.
- Trebalo bi preduzeti više akcija u pogledu smanjenja nenapuštanja u školama, za decu romske i aškalijske zajednice, kako na centralnom, tako i na lokalnom nivou. Ove akcije bi takođe pomogle da se ispune odredbe Poznanjske deklaracije, kako bi se povećala stopa upisa i završetka školovanja za zajednice Roma i Aškalijske na 50%.
- Institucije Republike Kosovo, na centralnom i lokalnom nivou, u okviru ispunjavanja strateških i specifičnih ciljeva, kao i aktivnosti akcionog plana, preduzimaju radnje za ispunjavanje odredbi Poznanjske deklaracije za povećanje upisa Romi u osnovnom obrazovanju, za 90%; Povećanje stope završetka osnovnog obrazovanja Roma za 90%, sprečavanje napuštanja škole.

4.2. SPROVOĐENJE STRATEGIJE U OBLASTI ZAPOŠLJAVANJA I SOCIJALNE ZAŠTITE

Oblast zapošljavanja i socijalne zaštite u okviru strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija sastoji se od jednog strateškog cilja i tri (3) specifična cilja. Strateški cilj ove oblasti je povećanje jednakog pristupa stabilnom zapošljavanju, kao i smanjenje siromaštva romske i aškalijske zajednice, dok su specifični ciljevi:

1. Poboljšanje pristupa ravnopravnom učešću na tržištu rada kroz uređenje pripadnika romske i aškalijske zajednice u opštinske biroe za zapošljavanje i programe stručnog usavršavanja;
2. Povećanje učešća i mogućnosti u zapošljavanju kroz senzibilizaciju poslodavaca i pripadnika romske i aškalijske zajednice, kao i podsticajne mere za poslodavce;
3. Uključivanje romske i aškalijske zajednice u zapošljavanje u centralnim i lokalnim javnim institucijama, prema kvotama utvrđenim zakonom.

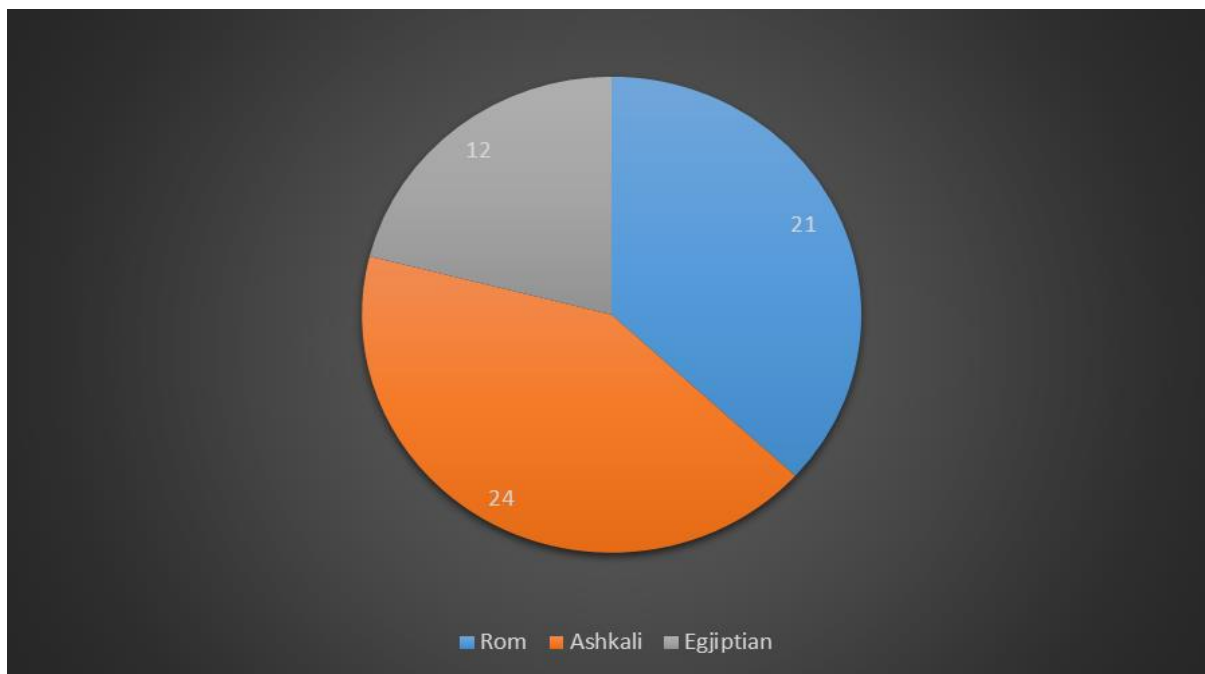
Strateške cilj 1: Povećanje jednakog pristupa stabilnom zapošljavanju i smanjenje siromaštva romske i aškalijske zajednice

Specifični cilj 1: Poboljšanje pristupa ravnopravnom učešću na tržištu rada kroz sistematizaciju pripadnika romske i aškalijske zajednice u opštinskim biroima za zapošljavanje i programe stručnog osposobljavanja, kao i aktivnosti iz akcionog plana u oblasti socijalne zaštite.

Prvi specifični cilj ima osam (8) aktivnosti akcionog plana, koje su služile za realizaciju strateškog i specifičnog cilja, u oblasti socijalne zaštite, u smislu sprovođenja strategije, za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija , 202-2024 i Akcioni plan 2022-2024.

- **Podsticanje registracije i učešća u stručnoj obuci prema potrebama tržišta rada**

Tokom 2023. godine, imali su korist od uključenja u stručnom osposobljavanju u Centrima za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje (CPO). ukupno 57 kandidata, od kojih 21 Rom, 24 Aškalije i 12 Egipćana, Budžet nije podeljen po zajednicama, ali obračunska vrednost za osobe uključene u obuku iznosi oko 12.000 evra.

- **Analiza uticaja subvencije na dugoročno zapošljavanje romske i aškalijske zajednice u privatnom sektoru**

Tokom 2023. godine je uključeno 23 osobe u aktivnu masu; subvencije u zaradi, od čega 5 Roma, 6 Aškalijskih i 12 Egipćana. Budžet za angažovanje 23 lica na šest (6) meseci u subvencionisanju plata je 23,460 evra.

- **Angažovanje pripadnike romske i aškalijske zajednice u praktični rad i u institucijama na centralnom i lokalnom nivou. 8 (2 roma, 6 aškalijskih) kandidat x150)**

Tokom 2023. godine uključeno je 10 lica; u aktivnu masu; praktični rad, od toga 1 Rom, 5 Aškalijskih i 4 Egipćana. Budžet za angažovanje 10 ljudi na (6) meseci na praktičnom radu je 10.200 evra.

- **Angažovanje pripadnika romske i aškalijske zajednice u obuci na radno mesto (cena po kandidatu 3x170)**

U obuci na radno mesto je angažovano 18 pripadnika romske i aškalijske zajednice u opštini Podujevo. U ovom aspektu nije bilo drugih izveštaja.

- **Dodela iznosa za zajednice Roma i Aškalijskih iz fonda za grante za samozapošljavanje/startup, sa fokusom na osnaživanje žena u biznis i zapošljavanju (kvota grantova za romsku i aškalijsku zajednicu 30%, iznos po kandidatu 3000 evra)**

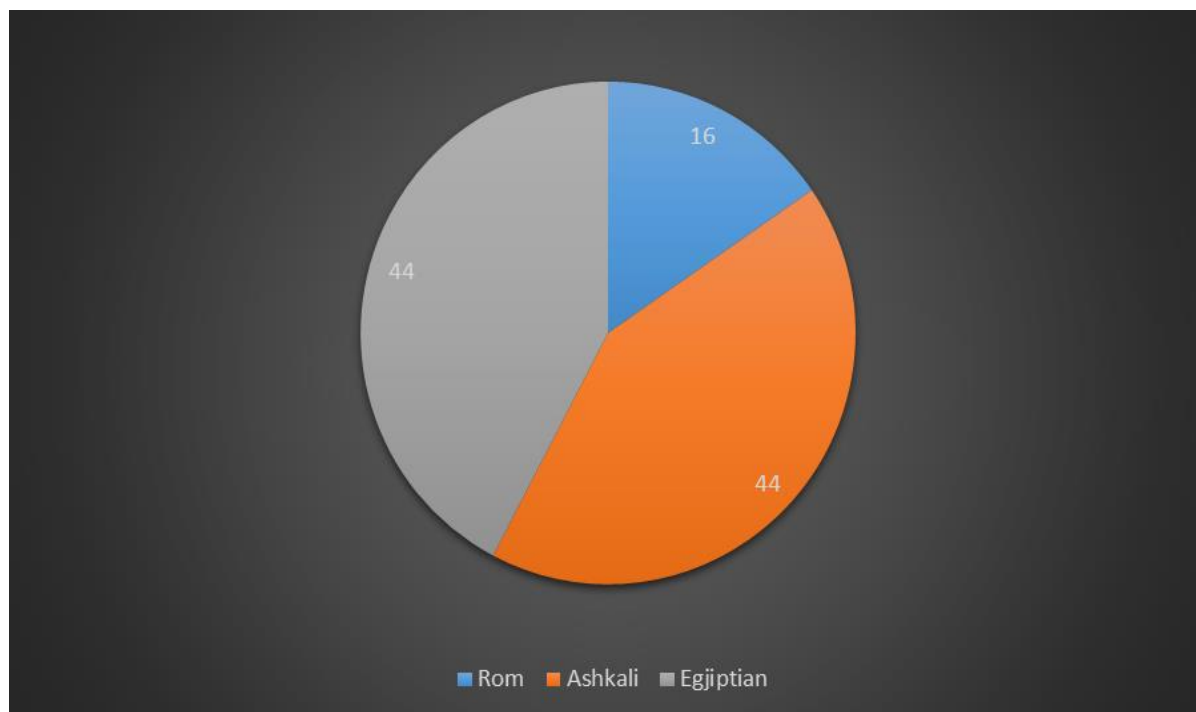
Jedan (1) milion evra dodeljeno je za grantove iz Ministarstva za zajednice i povratak za NVO koje imaju projekte za zapošljavanje romske i aškalijske zajednice. Sa druge strane, dva (2) miliona

evra iz ovog Ministarstva dodeljena su poljoprivrednicima i malim startup preduzećima 111 pripadnika zajednica Roma, Aškalija i Egipćana je koristilo ovaj grant .

Povećanje zaposlenosti iz zajednice Roma i Aškalija, kroz posredovanje u zapošljavanju

Prema podacima AZRK-a, tokom 2023. godine, 104 osobe su posredovale u zapošljavanju, od toga 16 Roma, 44 Aškalija i 44 Egipćana.

- **Kampanja podizanja svesti o pružanju usluga zapošljavanja putem informacionog sistema za menadžiranje zapošljavanje ISMZ, kroz kampanje, brošure, TV programe i saradnju sa CSR, koji može da usmeri korisnike socijalnih šema da se registruju kao aktivni tražioci posla**

U saradnji sa reprezentativnim udruženjima zajednica Roma i Aškalija, pripadnici ovih zajednica su informisani i ohrabreni da budu uključeni i da imaju koristi od aktivnih usluga tržišta rada i mera koje sprovodi AZRK. Nema izveštaji o konkretnim statističkim podacima za ispunjavanje ove aktivnosti strateškog i specifičnog cilja 1, osim za Opštinu Podujevo, gde je uključeno 12 pripadnika romske i aškalijske zajednice.

- **Organizovanje informativnih sastanaka sa predstavnicima romske i aškalijske zajednice**

Prema podacima AZRK-a, za profesionalno osposobljavanje, VoRAE je organizovao informativne sastanke u ruralnim oblastima za uključivanje članova zajednice u obuku u CPO-u.

- **Procena o trenutnom stanju i potencijala zapošljavanja romske i aškalijske zajednice u relevantnim opštinama**

AZRK i druge prijavljene institucije nisu istakle nikakve podatke u vezi sa potencijalom za zapošljavanje među zajednicama Roma i Aškalijske. Na opštinskom nivou, 4 od ove vrste obuke prijavljene su u opštini Podujevo.

Specifični cilj 2: Povećanje učešća i mogućnosti u zapošljavanju kroz senzibilizaciju poslodavaca i pripadnika romske i aškalijske zajednice kao i podsticajne mere za poslodavce

- **Podizanje kapaciteta socijalnih radnika o važnosti borbe protiv diskriminacije, jednakog tretmana i pristupa održivim rešenjima za korisnike socijalnih usluga u 7 regiona Kosova**

Tokom 2023. Godine, SSPUP čiji je mandat razvoj socijalnih radnika, profesionalaca koji pružaju porodične socijalne usluge, uz podršku Nevladinih organizacija QKRMT i Save and Children je razvio i organizovao obuku sa 6 modula. Obuka u svim regionima Kosova. Moduli se nude na osnovu kriterijuma NAK, uključujući proces evaluacije kandidata za svaki modul.

Tokom 2023. godine, obučeno je ukupno 473 pružaoca socijalnih i porodičnih usluga javnog i nevladinog sektora sa 6 modula obuke bez obzira na etničku pripadnost, za sve socijalne radnike na Kosovu. Treba napomenuti da svi korisnici nisu bili pripadnici romske i aškalijske zajednice. Budžet planiran samo za zajednice Roma, Aškalijske bio je 3000 evra.

- **Finansijska podrška zajednicama Roma i Aškalijske kroz uključivanje u šeme socijalne zaštite**

Za realizaciju ove aktivnosti preduzete su konkretne akcije kao što su: Izrada programa za dva porodična skloništa: porodično sklonište u porodici, alternativno porodično sklonište, van porodice, kao iu SFFAKP šemi.

Resorno ministarstvo je preko CSR-a obezbedilo porodični smeštaj za sve zajednice, uključujući romsku, aškalijsku i egipćansku decu. Na osnovu podataka iz baze podataka socijalnih usluga, tokom 2023. godine ukupno je 74 dece iz zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana smešteno u porodično stanovanje u okviru porodice sa rođacima, dok je 5 dece smešteno u alternativni porodični smeštaj van porodica.

Od ukupno 74 dece, 21 su Romi, 30 Aškalijske, 23 Egipćani, mesečna isplata je 150 evra, mesečno za jedno dete. Dok je u alternativnom porodičnom smeštaju van porodice smešteno 5 dece romske zajednice i mesečna isplata za ovu decu tokom 2023 godine iznosila je 350 evra mesečno. Ista situacija je i sa alternativnim porodičnim smeštajem, van rodbine, do juna se plaćalo 250 evra mesečno, od juna 2023 350 evra mesečno, utrošeni budžet je 18,500 evra.

Budžet planiran samo za zajednicu Roma i Aškalija, za porodični smeštaj u okviru porodice definisan je akcionim planom strategije, dok je budžet utrošen tokom 2023. godine 114,700 evra, pošto je do juna meseca 74 dece u porodičnom smeštaju u okviru porodice isplaćeno je 100 evra mesečno, dok je od juna isplata počela sa povećanjem od 150 evra.

Takođe je izvršena uplata za Šeme porodica dece sa stalnim ograničenim sposobnostima od 1-18 godina za 122 dece iz zajednica Roma, Aškalija, Egipćana, uz mesečnu isplatu od 100 evra mesečno. Od ukupnog broja korisnika, ima 122 dece, od čega 38 romske dece, 62 aškalijske i 22 egipćanske dece. Budžet potrošen samo za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana za 2023. godinu iznosi 146,400 evra.

- **Informisanje i podizanje svesti zajednice kroz različite kampanje (TV, brošure, komunikacije sa zvaničnicima i zajednicom) o mogućnostima dobijanja i vrstama socijalnih usluga**

U svakom CSR i relevantnim institucijama postoje informativni leci kako za pružanje socijalnih usluga, tako i za prava korisnika socijalne pomoći, socijalnih usluga i svih socijalnih kategorija i oblika zaštite građana koji imaju socijalnu potrebu za sve zajednice a posebno za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, budžet planiran samo za zajednice Roma i Aškalija je 3000 evra.

- **Pružanje usluga institucionalne nege za zajednice**

Na osnovu strategije za unapređenje prava romske i aškalijske zajednice, smeštaj/zbrinjavanje lica bez porodičnog staranja u stambene objekte u institucijama i kućama zajednice, sastoji se od pružanja 24-časovnih usluga koje obuhvataju: zbrinjavanje, hranu, odeću, pružanje zdravstvenih usluga, smeštaja i svih drugih usluga koje su procenjene kao neophodne za stara i lica sa ograničenim sposobnostima, mentalno zaostajanje.

U okviru ove akcije, obezbeđene su 24-časovne rezidencijalne usluge za stara lica i sa ograničenim sposobnostima iz Specijalnog instituta u Štimlje, Doma za stare u Prištini i trinaest (13) domova zajednice u opštinama Kosova. Više od 275 štićenika smeštenih u ove ustanove iz svih zajednica koristilo je ove usluge stanovanja bez obzira na etničku pripadnost. Iz romske zajednice koristi je imalo 8 štićenika, 7 u rezidencijalnim institucijama za osobe sa ograničenim sposobnostima, sa mentalnim zaostajanjem i 1 (jedan) u domu za stara lica, dok iz aškalijske, egipatske zajednice nije bilo korisnika za 2023. godinu. Budžet utrošeno za ova lica, vezano za ovu delatnost je 96,000 evra.

- **Podrška NVO licenciranim od strane resornog ministarstva u pružanju porodičnih socijalnih usluga zajednicama Roma i Aškalija**

Za 2023. iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana nije bilo licenciranih nevladinih organizacija u pružanju porodičnih socijalnih usluga zbog nepodnošenja zahteva za licenciranje. Budžet je planiran samo za romsku, aškalijsku zajednicu, koji se odnosi na ovu aktivnost za 2023. godinu je 100,000 evra, dok utrošenog budžeta nije bilo, zbog nedostatka nevladinih organizacija licenciranih za pružanje socijalnih i porodičnih usluga.

- **Potpisivanje 10 MR između NVO i prihvatilišta za jačanje saradnje i rehabilitaciju dece i žena iz romske i aškalijske zajednice, žrtve porodičnog nasilja**

Tokom 2023. godine Ministarstvo pravde je realizovalo ugovore o saradnji i ugovore o nabavci usluga zaštite i skloništa žrtava nasilja u porodici sa svim prihvatilištima na nacionalnom i regionalnom nivou. Sva ova prihvatilišta tokom 2023. godine su smestila i tretirala sa neophodnim uslugama žrtve nasilja u porodici svih uzrasta iz svih zajednica koje žive na Kosovu.

Ministarstvo pravde je tokom 2023. godine stvorilo i nastavlja da jača partnerstvo sa NVO koje u svojim programima imaju: smeštaj, lečenje, podršku i osnaživanje žrtava nasilja u porodici. 81 žrtva smeštena u ovim prihvatilištima je iz zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana.

- **Pružanje socijalne pomoći porodicama romske i aškalijske zajednice kroz šeme socijalne pomoći**

Šemom socijalne pomoći upravljaju Centri za socijalni rad, odlučivanje u odabiru slučajeva od strane CSR, dok obezbeđivanje budžeta od strane MFRT. Godine 2023 2,820 porodica sa 12,247, članova porodice koristilo je šemu socijalne pomoći iz zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana za 2023. godinu.

Tokom 2023, od ukupno 2,820 porodica korisnika: Romi su 1,379 porodice sa 6,703 člana, Aškalijske su 1,002 porodice sa 4,494 člana i Egipćani su 439 porodice sa 2,050.

Planirani budžet za zajednice Roma, Aškalijske i Egipćana za ovu akciju je 5,000,000 evra, dok je budžet utrošen za 2023. godinu 4,844,280 evra.

- **Pružanje hitne pomoći pripadnicima romske i aškalijske zajednice**

Godine 2023, 2,820 porodice iz zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana koristilo je subvencije za otplatu duga za struju, kao i iz šeme za socijalnu pomoć.

MFRT/DSS i CSR za porodice koje su korisnici šeme socijalne pomoći i druge porodice koje ispunjavaju kriterijume predviđene Administrativnim uputstvom za jednokratnu pomoć, ovu novčanu pomoć realizuju u izuzetnim okolnostima, kao što su pogrebne ceremonije za članove porodice, oštećenje kuće uzrokovano požarom, zemljotresom ili poplavom. Iznos beneficija za ove porodice iz ove šeme je od 100 do 300 evra i daje se samo jednom godišnje za istu potrebu/zahtev.

Ukupno 19 porodica iz zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana imalo je koristi od ove šeme tokom 2023. Godine. Budžet namenjen samo zajednicama Roma, Aškalijske i Egipćana je 10.000 evra godišnje, dok je potrošen budžet 4.750 evra.

- **Organizovanje redovnih sastanaka radionica za pomoć u upravljanju slučajevima (RPUS) u upravljanju slučajevima dece sa srednjim ili visokim rizikom.**

U vezi sa ovom aktivnošću, stručnjaci socijalne službe organizuju multidisciplinarnе okrugle stolove i saraduju sa školama, policijom, sudovima. Tužilaštvo, centri za mentalno zdravlje,

državno prihvatilište, NVO-Centar za zaštitu žena i dece, probaciona služba, rad sa porodicama za spajanje porodice. Svrha sastanaka je najbolja zaštita interesa dece i odraslih koji potpadaju pod njihov mandat. Zaštita interesa dece i odraslih od strane Organa koji je staratelj u nadležnom PSR na nivou zemlje, koji je nadležan da ih štiti, sprovodi se u skladu sa važećim zakonima.

7.1.3. Uključivanje romske i aškalijske zajednice u zapošljavanje u centralnim i lokalnim javnim institucijama, prema kvotama utvrđenim

Usvajanjem Zakona o javnim funkcionerima, ostvaren je napredak u pogledu zapošljavanja romske i aškalijske zajednice u javnim institucijama. Uredbu o prijemu javnih službenika usvojila je Vlada Republike Kosovo 27.10.2023. Član 13.4 ovog pravilnika omogućava raspisivanje konkursa samo za među zastupljene zajednice. Izveštava se da je premijer Republike Kosovo zahtevao da se do kraja januara 2024. godine identifikuje deset (10) radnih mesta, koja će biti objavljena za zajednice.

Iz prijavljenih podataka treba napomenuti da trenutno zajednice u KBS predstavljaju 182 vojnika ili 4,3%. Od svih članova zajednica, 40 je iz zajednica Roma, Aškalijska i Egipćana, odnosno 27 Aškalijska, 10 Egipćana i 3 Roma.

4.2.1. Preporuke u sprovođenju strategije u oblasti zapošljavanja i socijalnog staranja

- Treba preduzeti mere zagovaranja i druge mere kako bi se povećalo učešće zajednica Roma i Aškalijska u obuci za posao, a to se može uraditi kroz izraženiju međuinstitucionalnu saradnju sa civilnim društvom.
- Preduzeti konkretnije mere za ispunjenje strateškog i specifičnog cilja 1, za uključivanje žena romske i aškalijske zajednice u biznis, kroz podršku i grantove za startup.
- Preduzeti konkretne mere za uključivanje pripadnika romske i aškalijske zajednice, kao i Egipćana, u profesionalno obrazovanje, u cilju njihovog integrisanja na tržište rada, koristeći programe CPO-a.
- Centralne i lokalne institucije treba da imaju u vidu da prilikom zapošljavanja u javnom sektoru daju prioritet, afirmativno, u zapošljavanju pripadnika romske i aškalijske zajednice.
- Da bude posvećenost i koordinacija institucija kao i članova zajednica, kako bi nevladine organizacije iz redova romske i aškalijske zajednice bile licencirane za pružanje socijalnih i porodičnih usluga.

4.3. SPROVOĐENJE STRATEGIJE U OBLASTI ZDRAVSTVA

Sprovođenje Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalijska 2022-2026 i Akcionog plana, 2022-2024, u oblasti zdravstva, za 2023. godinu, ocenjuje se na osnovu strateških i

specifičnih ciljeva. U ovoj oblasti, u okviru strategije, predstavljen je jedan strateški cilj i tri specifična cilja.

Strateški cilj, u oblasti zdravstva, je unapređenje zdravlja pripadnika romske i aškalijske zajednice i povećanje jednakog pristupa kvalitetnim zdravstvenim uslugama. A specifični ciljevi su:

1. Poboljšanje pristupa kvalitetnim zdravstvenim uslugama za pripadnike romske i aškalijske zajednice;
2. Unapređenje zdravlja pripadnika romske i aškalijske zajednice kroz podizanje svesti i promociju zdravlja;
3. Unapređenje kvaliteta zdravstvenih usluga, kroz podizanje svesti javnog zdravstvenog osoblja za jednak tretman i eliminisanje diskriminacije romske i aškalijske zajednice.
4. Strateški ciljevi Poboljšanje zdravlja pripadnika romske i aškalijske zajednice i povećanje jednakog pristupa kvalitetnim zdravstvenim uslugama.

Strateški cilj 1: Poboljšanje pristupa kvalitetnim zdravstvenim uslugama za pripadnike romske i aškalijske zajednice

Specifični objektivi 1: Poboljšanje zdravlja pripadnika romske i aškalijske zajednice kroz podizanje svesti i promociju zdravlja kao i Akcioni plan Aktivnosti u oblasti zdravstva

- **Istraživanje o zdravstvenom stanju i zadovoljavajućem dobijanjem zdravstvenih usluga za romske i aškalijske zajednice**

Iz podataka koje je saopštilo Ministarstvo zdravlja proizilazi da je istraživanje sprovedeno i NIJZK je poslao podatke ASK za realizaciju ovog istraživanja.

GCPM - Uroševac je izvestio da je sprovedeno istraživanje o zadovoljavajućem primanjem zdravstvenih usluga svih pacijenata, bez njihove podele prema zajednicama, uključujući nevećinske, romske i aškalijske zajednice.

- **Pružanje usluga mobilne mamografije, (5 opština, 1 godišnje, 30 dana po opštini) (nafta, materijal, struja, hrana).**

GCPM Kosovo Polje je izvestio da je urađeno 6 mamografije za žene romske i aškalijske zajednice.

Aktivnosti u pružanju usluga statičke mamografije sproveo je HCMC Uroševca, gde je koristi imalo ukupno 15 Romkinja i 25 žena iz zajednice Aškalijska.

GCPM Obilić je izvestio da su u saradnji sa DSHMS u Prištini, pacijentkinje iz opštine Obilić upućene su poslate na mamografiju u GCPM u Prištini. Što se tiče broja urađenih mamografija, GCPM-u Priština nisu prijavljeni podaci.

Od drugih GCPM-a nije bilo izveštaja o korisnicama usluga mamografije.

Žene iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana takođe su bile uključene u kampanju protiv raka dojke i u kampanju promocije Administrativnog uputstva za registraciju imovine na ime dva supružnika, u opštini Kosovo Polje.

- **Obavljanje kućnih poseta za majke i decu kao i druge osetljive grupe. (2000 pregleda)**

GCPM - Kosovo Polje; GCPM - Podujevo; GCPM – Mitrovica; GCPM - Peć i NIJZK- izvestili su da je izvršeno Ukupno: 648 poseta za majke i decu uzrasta 0-3 godine. Ovi podaci nisu podeljeni prema etničkoj pripadnosti.

GCPM Uroševac je izvestio da su posete obavljene u kojima je učestvovalo ukupno 100 pripadnice romske zajednice i 86 pripadnice zajednice Aškalija. Dok su ukupno prijavljene 3833 posete.

GCPM Obilić je izvestio da je obavljeno ukupno 475 poseta ovoj instituciji, dok su 83 građanina koji su imali koristi su iz romske zajednice.

GCPM Peć je izvestio da je za realizaciju ove aktivnosti obavljeno ukupno 760 poseta, međutim, na spisku za kućne posete nije bilo etničke podele, prema zajednicama, što uključuje zajednice Roma, Aškalija i Egipćana.

Specifični cilj 2: Poboljšanje kvaliteta zdravstvenih usluga, kroz podizanje svesti javnog zdravstvenog osoblja za jednak tretman i eliminisanje diskriminacije romske i aškalijske zajednice.

- **Podsticanje romske i aškalijske porodice da redovno prate raspored vakcinacije**

GCPM Gnjilane, uz podršku organizacije Balkan Sunflower, vršio je posete od vrata do vrata radi vakcinisanja dece romske, aškalijske i egipćanske zajednice U ovaj proces bilo je uključeno desetero (10) dece iz ovih zajednica, jer druga vakcinišu svoju decu u paralelnom srpskom zdravstvenom sistemu.

Prema podacima NIJZK-a, godine 2023, kroz kampanju od vrata do vrata, u svrhu vakcinacije je uključeno 1287 porodica romske i aškalijske zajednice. Iz ovih porodica u ovaj proces je uključeno 5.515 dece iz romske i aškalijske zajednice.

Iz GCPM Obilić je saopšteno da je 118 Roma imalo koristi od kampanje vakcinacije, dok je GCPM u Peći saopštio da je ova cifra za 2023. godinu dostigla 154 osobe, pripadnika zajednica Roma, Aškalija i Egipćana.

- **Uključivanje predstavnika romske i/ili aškalijske zajednice u Savet pacijenata – u relevantnim opštinama**

Prema podacima prijavljenim za ovu aktivnost, proizilazi da je GCPM u Lipljanu osnovao Savet pacijenata i da u okviru ovog saveta učestvuje i član iz zajednica Roma i Aškalijska. Isto se desilo u GCPM u Orahovcu, a u međuvremenu u procesu osnivanja ovog Saveta, koji takođe uključuje pripadnike romske i aškalijske zajednice, postoje još dva GCPM-a.

- **Predavanja za podizanje svesti o zdravlju i prevenciji hroničnih i zaraznih bolesti, ishranu, (15 opština godišnje)**

Prema rezultatima koje je objavilo MZ, NIJZK je održao 20 predavanja u okviru ove aktivnosti. Ukupan broj učesnika bio je 218 (138 muškaraca i 80 žena).

U međuvremenu, objavljeno je da su predavanja o realizaciji ove aktivnosti održali GCPM Gnjilana, Kosova Polja, Podujeva i Uroševca. U međuvremenu, GCPM u Podujevu je takođe održao okrugli sto za diskusiju.

S druge strane, GCPM Uroševac je saopštio da je održao 4 predavanja o važnosti vakcinacije dece, gde je učestvovalo 20 pripadnika iz romske zajednice i 60 iz zajednice Aškalijska. Isto tako, GCPM u Peći je organizovao u saradnji sa Syri Vizioni i AQH gde su održana 4 predavanja.

- **Okrugli sto podizanje svesti o posledicama ranih brakova i rađanja, planiranje porodice i ITS, menopauzi, raku materice /grića materice (10 opština godišnje)**

Ovakvi okrugli stolovi i aktivnosti koje se poklapaju sa realizacijom ove aktivnosti organizovao je GCPM u Gnjilani, gde su održani okrugli stolovi i predavanja; GCPM u Kosovu Polju je održao predavanja, kao što je gore naglašeno; GCPM u Mitrovici, održao je ukupno 5 stolova sa 120 učesnika, dok je NIJZK, objavljeno da je održao 5 stolova. Predavanja i okrugli stolovi u realizaciji ove aktivnosti održao je GCPM Uroševac, gde je učestvovalo ukupno 10 pripadnika romske zajednice i 30 pripadnika Aškalsijek zajednice.

Takođe je saopšteno da je predavanje održao i GCPM u Obiliću, gde je učestvovalo 40 pripadnika romske zajednice, ukupno 3 predavanja i okrugla stola.

- **Organizovanje koordinacionih sastanaka između MZ, donatora i NVO, koje se bave zdravstvenim aktivnostima. (2 put godišnje)**

Što se tiče realizacije ove aktivnosti, GCPM Kosovo Polje je održalo ukupno 4 sastanka ove prirode. MZ je takođe održalo redovne sastanke sa NVO i donatorima u vezi sa realizacijom ove aktivnosti.

- **Distribucija informativnog materijala za planiranje porodice i reproduktivno zdravlje (6000 brošura, 1000 postera + prevodi i 500 i 100 primeraka na romskom jeziku)**

U cilju izvršavanje ove aktivnosti, specifičnog cilja 2, MZ je obavestilo da je Komisija za zdravstveno vaspitanje u NIJZK je izvršio pregled i usvojio materijale, dok su distribuciju izvršili donatori i primarna zdravstvena zaštita - podaci NIJZK. U skladu sa ovim, GCPM Obilić je izvestio da je podeljeno 400 informativnih materijala.

- **Kampanja podizanja svesti o značaju redovne imunizacije (podela brošure i organizovanje mobilnih timova)**

Kao što je već pomenuto, tokom 2023. godine, 5.515 porodica iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana posećeno je od vrata do vrata da bi se identifikovala ne vakcinisana deca. U skladu sa ispunjenjem ove aktivnosti, GCPM Kosovo Polje je izvestio da je održao 3 okrugla stola za 40 ljudi iz zajednica Roma i Aškalija. U međuvremenu, MZ je izvestilo da je GCPM u Obiliću održao pet (5) diskusija na kojima je učestvovalo 102 Roma.

- **Prevod promotivnog materijala za podizanje svesti, na romskom jeziku**

MZ nije imalo konkretne podatke koji dokazuju da je urađen prevod promotivnog materijala, u podizanju svesti na romskom jeziku, u oblasti zdravstva. Kao rezultat toga, ova aktivnost tokom 2023. godine rezultira da nije ispunjena.

Specifični cilj 3: Unapređenje kvaliteta zdravstvenih usluga, kroz podizanje svesti javnog zdravstvenog osoblja za jednak tretman i eliminisanje diskriminacije romske i aškalijske zajednice.

- **Pružanje obuke za stručno zdravstveno osoblje za nediskriminaciju u pružanju medicinskih usluga, (20 opština) (trener, prevoz, materijal, hrana)**

MZ je održalo pet (5) okrugla stolova sa zdravstvenim radnicima (medicinskim sestrama) primarnog nivoa u vezi sa predstavljanjem Zakona o zaštiti od diskriminacije i prava na zdravlje ljudi zaštićenog međunarodnim konvencijama. Okrugli stolovi su održani u Primarnoj zdravstvenoj zaštiti pošto je prvi kontakt pacijenta sa lekarom na nivou primarne zdravstvene zaštite.

Takođe su održani okrugli stolovi i na nivou GCPM, kao što su: GCPM– Lipljan; GCPM – Orahovac; GCPM – Istog; GCPM– Kosovo Polje; GCPM–Obilić. Iz MZ saopšteno je da je na okruglom stolu bilo 80 zdravstvenih radnika sa stručnom spremom: glavne sestre i medicinske sestre. Na ovim okruglim stolovima, zahtev učesnika je bio da se nastavi sa predstavljanjem ove teme u svim opštinama kako bi se što više uključilo u ove vrste obuka jer je to važna tema u njihovom svakodnevnom radu.

Što se tiče broja okruglih stolova za realizaciju ove aktivnosti, navodi se da je GCPM u Peći održao četiri (4) okrugla stola sa učešćem 10 ljudi, dok je GCPM u Obiliću održao 6 obuka, sa temom ove aktivnosti, gde je imalo korist 70 ljudi.

- **Organizovanje inicijativa kampanja podizanja svesti o pravima pacijenata i mehanizmima odgovornim za žalbe zajednica Roma i Aškalija upućenih zdravstvenim radnicima i članovima zajednica**

MZ saopštava da su održani okrugli stolovi sa zajednicama Roma i Aškalija na kojima su učestvovali građani ovih zajednica. Teme koje su dominirale na ovim okruglim stolovima su: prezentacija zakona o zaštiti od diskriminacije, pravo na žalbi i pravo na zdravlje kao ljudsko pravo zaštićeno Ustavom i Međunarodnom konvencijom.

Što se tiče ovih okruglih stolova i njihovog održavanje, MZ izveštava da su kao takvi održani u tri (3) opštine, odnosno u KCPM- Lipljan; KCPM– Podujevo; KCPM– Peć. Na okruglim stolovima je bilo 50 građana romske aškalijske i egipćanske zajednice: rukovodioci NVO ove zajednice. Isto tako, GCPM u Peći u saradnji sa PRAK-om, AQH i Syri vizion održali su četiri (4) okrugla stola na kojima je učestvovalo ukupno 47 osoba, pripadnika romske i aškalijske zajednice. GCPM u Obiliću je objavio da je održao jednu (1) obuku ove prirode i da je bilo 25 ljudi, iz redova romske i aškalijske zajednice.

4.3.1 Preporuke za sprovođenje strategije iz oblast zdravstva

1. Sprovesti sveobuhvatnije istraživanje o zadovoljstvu dobijanje zdravstvenih usluga.
2. Da budu evidentirao u evidenciju GCPM u slučaju kućnih poseta, građani na nacionalnoj osnovi.
3. Preduzeti mere za ostvarivanje zdravstvenog osiguranja, za 95% pripadnika romskih zajednica, prema odredbama Poznanjske deklaracije.
4. U svim GCPM-om treba uspostaviti savet pacijenata i u njega uključiti pripadnike romske i aškalijske zajednice. Nadležne institucije se podstiču da izveštavaju o ovom rezultatu, kako bi se ispunio specifični cilj 2.
5. Da se preduzmu mere i intenzivirati održavanje informativnih predavanja, za romsku i aškalijsku zajednicu, za podizanje svesti za zdravlje i prevenciju hroničnih zaraznih bolesti, do 15 opština godišnje.
6. GCPM u svim opštinama treba da održava češće okrugle stolove za podizanje svesti o posledicama ranih brakova i rađanja, planiranja porodice i IST, menopauze, raka materice/grlića materice i to bi trebalo da dostigne do 10 opština godišnje.
7. Centralne i lokalne institucije da u koordinaciji sa donatorima i civilnim društvom preduzmu konkretne korake za prevođenje materijala za podizanje svesti, na romski jezik, iz oblasti zdravstva.

8. MZ i druge relevantne institucije, u saradnji sa donatorima, u cilju podrške zajednicama Roma i Aškalija, održavaju više obuka za stručno zdravstveno osoblje, za nediskriminaciju i jednak tretman romske i aškalijske zajednice, u cilju ispunjavanje specifičnog cilja 3.

4.4. SPROVOĐENJE STRATEGIJE U OBLASTI STAMBENOG ZBRINJAVANJA

Oblast stanovanja je posebno pitanje izveštaja o sprovođenju Strategije za unapređenje prava romske i aškalijske zajednice 2022-2026 i Akcionog plana 2024-2026. Za realizaciju aktivnosti u oblasti stanovanja i ispunjavanje dotične Strategije i Akcionog plana, predviđeni su strateški i specifični ciljevi.

Strateški cilj definisan u Strategiji za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija, 2022-2026 je:

1. Povećanje jednakog pristupa održivom stanovanju, 109 osnovnim uslugama i javnoj infrastrukturi za zajednice Roma i Aškalija.

Dok za ispunjenje strateškog cilja, u oblasti stanovanja, u okviru strategije predviđeni su sledeći specifični ciljevi:

1. Obezbeđivanje održivosti i utvrđivanje konkretnih koraka za sistematsko poboljšanje uslova stanovanja za romsku i aškalijsku zajednicu.
2. Podizanje svesti i odgovornosti pripadnika romske i aškalijske zajednice u rešavanju stambenih problema.
3. Povećavanje udobnosti i kvaliteta života zajednica Roma i Aškalija kroz unapređenje postojeće infrastrukture kao i prateće infrastrukture za bolji pristup osnovnim uslugama.
4. Jednak pristup i unapređenje kvalitetnih stambenih usluga zajednicama Roma i Aškalija, kroz svest javnog osoblja odgovornog za programe stanovanja.
5. Formalizacija neformalnih naselja romske i aškalijske zajednice kroz reviziju postojećih urbanističkih planova i konkretno uključivanje u nove urbanističke planove kao i nuđenje alternativa za reorganizaciju postojećih naselja.
6. Jednak pristup osnovnim uslugama, uključujući vodu, kanalizaciju, usluge sakupljanja otpada i borba protiv prostorne segregacije kao uzroka ekološke diskriminacije u oblasti stanovanja.

Tokom 2023 godine prijavljene su konkretne radnje od strane MŽSPPI i opština koje su se sastojale u ispunjavanju konkretnih ciljeva u ispunjavanju Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija, 2022-2026 i Akcioni plan 2022-2024.

Specifični cilj 1: Obezbeđivanje održivosti i definisanje konkretnih koraka za sistematsko poboljšanje uslova stanovanja za zajednice Roma i Aškalija.

U okviru ovog cilja, Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture (MŽSPPI), u okviru svojih ovlašćenja, preduzelo je konkretne korake za stvaranje pravednog i pristupačnog sistema socijalnog stanovanja za sve građane, uključujući:

Potpisivanje ugovora sa CEB-om kojim se obezbeđuju neophodna sredstva za realizaciju projekta. Komponente ovog projekta čine određeni potprojekti kao što su unapređenje, konverzija i izgradnja socijalnih stanova, kao i obnova individualnih kuća za siromašne porodice.

U okviru ovog cilja, značajno je i podsticanje saradnje i učešće opština ima ključnu ulogu i za to je obezbeđen grant od strane WBIF za tehničku pomoć za podršku implementaciji Projekta adekvatno socijalno stanovanje.

Što se tiče obezbeđivanja održivosti i konkretnog rešavanja da se sistematski poboljša stambena situacija za romsku i aškalijsku zajednicu, takođe je važna situacija sa trogodišnjim stambenim programima u kosovskim opštinama. Prema statistici prvo šestomesečne 2023 godine, 17 opština imalo je trogodišnji plan stanovanja; 7 opština imalo je ovaj plan sa rokom koji je istekao; Ispostavilo se da 3 opštine imaju plan u nacrtu i u izradi je, kao i da 10 opština uopšte nije izradilo ovaj plan.

Prema Zakonu o finansiranju posebnih stambenih programa, opštine su odgovorne za izradu nacрта za period od tri (3) godine podjednako za sve zajednice koje se nalaze u opštini. Za njihovu realizaciju, prema Zakonu o finansiranju posebnih stambenih programa, mora se prijaviti svakog 31. marta naredne godine. Međutim, prema podacima MŽSPPI-a, veoma mali broj opština izveštava o realizaciji projekata u okviru trogodišnjih programa stanovanja.

Gjendja e programeve trevjeçare te banimit ne komunat e Kosoves 12.06.2023				
nr.	Me afat kohor	Te skaduar	Draft	Nuk e kane te hartuar
1	Deçan 2022-2025	Hani i Elezit	Viti	Dragash
2	Fushë Kosovë 2022-2024	Kamenicë	Novobërdë	Junik
3	Istog 2022-2026	Malishevë	Suharekë	Klllokot
4	Podujevë 2023-2025	Pejë		Leposaviq
5	Obiliq 2022-2025	Vushtrri		Mamush
6	Mitrovicë e Jugut 2022-2024	Prizren		Mitrovicë e Veriut
7	Klinë 2022-2025	Shtërpçë		Partesh
8	Rahovec 2022-2024			Prishtinë
9	Kaçanik 2022-2024			Zubin Potok
10	Gjakovë 2021-2023			Zveçan
11	Graçanica 2022-2025			
12	Skenderaj 2021- 2023			
13	Ferizaj			
14	Shtime			
15	Gjilan 2023-2025			
16	Lipjan 2023-2025			
17	Glllogoc 2023-2025			
Gjendja e Programeve trevjeçare të banimit në Komunat e Kosovës				
17 Programe trevjeçare te banimit me afat kohor				
7 Programe trevjeçare te banimit te skaduar				
3 Programe trevjeçare te banimit ne pritje (draft)				
10 Programe trevjeçare te banimit komuna nuk kane te hartuar				

Specifični cilj 2: Podizanje svesti i odgovornosti pripadnika romske i aškalijske zajednice u rešavanju stambenih problema

Podizanje svesti i razumevanje pripadnika romske i aškalijske zajednice o rešavanju stambenih problema je važan cilj Strategije za unapređenje romske i aškalijske zajednice, 2022-2026. MŽSPPI je izvestio da u vezi sa ovim specifičnim ciljevima, između ostalog:

Održane su obuke za opštinske službenike o funkcionalizaciji elektronske platforme, baze podataka socijalnih stanova. Ovu obuku je podržao RCC.

Takođe je urađeno i usvajanje Studije izvodljivosti za adekvatno socijalno stanovanje u Republici Kosovo. Iz studije izvodljivosti proizišle su sledeće preporuke:

- Postoji jasan nedostatak efektivnosti i koordinacije od strane nacionalnih/lokalnih vlasti, što korisnike ostavlja neinformisanim o mogućnostima socijalnog stanovanja i bez adekvatne podrške.
- Sadašnje zgrade socijalnog stanovanja su u lošem stanju i potrebno im je hitno renoviranje. Redovno praćenje i održavanje skoro da ne postoji, sa nejasnom podelom odgovornosti, osoblja i dodeljenih budžeta.
- Opštine ne pripremaju redovno trogodišnje (3) godišnje programe stambenog zbrinjavanja i o njima se ne izveštava MŽSPPI. Svaka opština mora da odredi najmanje jednog službenika, koji će se baviti svim potrebama i zahtevima za socijalno stanovanje.
- Postoji potreba za boljim sistemom upravljanje podacima na lokalnom nivou kako bi se prikupljali, održavali i analizirali podaci o podnosiocima zahteva za stanovanje i kako bi se bolje ispunili njihovi zahtevi.
- U ovom sektoru je potrebno više sredstava, podržanih jasnim razvojnim planovima i programima. 95% opština je istaklo finansije kao najveću prepreku funkcionisanju ili razvoju sektora socijalnog stanovanja.

Specifični cilj 3: Povećavanje udobnosti i kvaliteta života zajednica Roma i Aškalija kroz unapređenje postojeće infrastrukture kao i prateće infrastrukture za bolji pristup osnovnim uslugama

MŽSPPI je izvestio da je preduzeto nekoliko akcija koje su rezultirale poboljšanjem udobnosti i kvaliteta života za zajednice Roma i Aškalija, u smislu poboljšanja postojeće infrastrukture.

CEB-Banka je odobrila zahtev za kredite sa niskom kamatom od 25.0 miliona evra za sufinansiranje Projekta adekvatnog socijalnog stanovanja. Nakon višegodišnjeg rada, 25. januara 2024. godine potpisan je ovaj ugovor o kreditu koji ima za cilj unapređenje kvaliteta života i za romske i aškalijske zajednice. Tokom 2024. godine očekuje se ratifikacija međunarodnog sporazuma u Skupštini Republike Kosovo.

Kao što je gore pomenuto, grante za tehničku pomoć od 2,08 miliona evra dobijen je od WBIF-a. Realizacija saradnje sa Tehničkom pomoći 11 (IPF 11) za Adekvatan program socijalnog stanovanja. Takođe, očekuje se da će ovaj projekat uticati na poboljšanje kvaliteta života romske i aškalijske zajednice.

U smislu ispunjenja ovog cilja, rekonstrukcija i obnova kuća na severu Kosova za porodice čije su kuće oštećene u periodu 1998/99. godine i realizacija rekonstrukcije i renoviranja. Takođe, zakupnine za porodice repatrijacije predstavljaju dostignuće, u 2023. godini, u pogledu ispunjavanja ciljeva, u oblasti stanovanja, u vezi sa strategijom za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija, 2022-2026 i akcije plan 2022-2024.

Važno pitanje u ovom aspektu je izrada i usvajanje Studije izvodljivosti za pristupačno stanovanje na Kosovu.

Specifični objektiv 4: Jednak pristup i unapređenje kvalitetnih stambenih usluga za romsku i aškalijsku zajednicu, kroz povećanje svesti javnog osoblja odgovornog za programe stanovanja

Jednak pristup i unapređenje kvalitetnih stambenih usluga je veoma važan, kroz podizanje svesti javnog osoblja odgovornog za stambene programe.

Međutim, iz izveštaja MŽSPPI-a, u smislu ovog cilja, primećena je nemarnost opština u izveštavanju o ispunjavanju posebnih trogodišnjih (3) stambenih programa.

Ovakvo zanemarivanje izveštavanja ne može da pruži punu perspektivu za jednak pristup uslugama u oblasti stanovanja, s obzirom na to da je određeni broj pitanja u nadležnosti opština.

I tokom 2023. godine, osim gore navedenih dostignuća, nije bilo značajnog napretka po pitanju zajednica Roma i Aškalijske koje su u neformalnim naseljima i koje se mogu legalizovati. Ovo je takođe važan prioritet Poznanjske deklaracije. Uopšteno govoreći, u ovom aspektu, bilo je sporih koraka koji se moraju uzeti u obzir na stalnoj osnovi, od strane centralnih institucija, odnosno MŽSPPI i opštinama na Kosovu.

4.4.1 Preporuke za sprovođenje strategije iz oblast stanovanja

1. MŽSPPI mora da preduzme konkretne akcije u okviru svojih ovlašćenja da poboljša uslove stanovanja romske i aškalijske zajednice.
2. Opštine Republike Kosovo moraju izraditi tri (3) godišnje programe stanovanja, jer se u junu 2023. godine ispostavilo da 20 opština uopšte nije imalo ovaj plan.
3. Tretirati sa prioritetom preporuke koje su proizašle iz Studije izvodljivosti za adekvatno socijalno stanovanje u Republici Kosovo, prema kojoj je MŽSPPI izvestio.
4. Preporučuje se da MŽSPPI kao centralna institucija, ali i opštine Kosova, daju prioritet ispunjavanju obaveza iz Poznanjske deklaracije, kako bi se legalizovala naselja romske i aškalijske zajednice.
5. Preporučuje se stabilnija koordinacija između centralnog i lokalnog nivoa, kako bi se realizovali projekti u oblasti stanovanja.
6. Izraditi priručnik za adekvatno socijalno stanovanje, za projekat adekvatnog socijalnog stanovanja.
7. Uspostaviti jedinicu za upravljanje projektom adekvatnog socijalnog stanovanja kao i jedinicu za implementaciju na lokalnom nivou.

4.5. SPROVOĐENJE STRATEGIJE U BORBU DISKRIMINACIJE

U cilju sprovođenja strategije, za unapređenje prava romske i aškalijske zajednice, borba protiv diskriminacije je od posebnog značaja za romsku, aškalijsku i egipćansku zajednicu.

U cilju ispunjavanja strateških i specifičnih ciljeva, nadležne institucije, posebno KDU/KP, preduzele su značajne akcije, u cilju suzbijanja diskriminacije.

Strateški cilj, definisan u strategiji za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalijske, 2022-2026 i Akcionom planu 2022-2024, je:

1. Sprečavanje i borba protiv diskriminacije, rasizma, govora mržnje, zločina iz mržnje, segregacije, predrasuda, stereotipa i bulizma.

Dok specifični ciljevi, koji se sastoje u ispunjavanju strateških ciljeva, u vezi sa borbom protiv diskriminacije, za romsku i aškalijsku zajednicu su:

1. Sistematska borba protiv diskriminacije i rasizma kroz razvoj i implementaciju sveobuhvatnih politika u svim fazama i nivoima politika, programa i projekata;
2. Smanjenje pojave rasizma i diskriminacije i povećanje kvaliteta života romske i aškalijske zajednice na sistematski način kroz izradu zakonskog predloga za ravnopravnost, učešće, inkluziju i borbu protiv rasizma i diskriminacije;
3. Povećanje odgovornosti i kažnjavanja za osoba koje primenjuju diskriminaciju i podizanje svesti među pripadnicima romske i aškalijske zajednice o značaju i načinu prijavljivanja slučajeva diskriminacije, rasizma, uznemiravanja, jezika mržnje i nasilja i maltretiranja;
4. Povećanje učešća romske i aškalijske zajednice kroz podizanje svesti i razumevanje javnosti i javnih zvaničnika o rasizmu i anti diskriminaciji prema romskoj i aškalijskoj zajednici, kao i promovisanje istorije i kulture zajednica Roma i Aškalijske;
5. Podrška i unapređenje rada Tehničke grupe za zaštitu od diskriminacije zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana, koju je osnovala Vlada, za rešavanje pritužbi pripadnika romske, aškalijske i egipćanske zajednice zbog diskriminacije prema njima, kao i za sprovođenje aktivnosti na podizanju svesti javnosti o prevenciji diskriminacije pripadnika romske, aškalijske i egipćanske zajednice.

Nema dileme da je jedan od najuspešnijih projekata, u borbi protiv diskriminacije u cilju zaštite romske i aškalijske zajednice, u smislu ispunjavanja strateških i specifičnih ciljeva, rad Tehničke grupe za zaštitu Roma. Zajednice od diskriminacije, Aškalijske i Egipćana, kao i Nacionalna platforma za zaštitu od diskriminacije zajednica Roma, Aškalijske i Egipćana. Stoga, ispunjenje i implementacija ove strategije, u pogledu suzbijanja diskriminacije, mora biti povezana sa radom tehničke grupe i Nacionalne platforme.

4.6. Tehnička radna grupa za zaštitu od diskriminacije zajednica Roma, Aškalija i Egipćana kao mehanizam za suzbijanje diskriminacije, u smislu ispunjavanja ciljeva strategije

Tehnička grupa za zaštitu od diskriminacije za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana formirana je odlukom premijera Republike Kosovo, kao institucionalni mehanizam, za rešavanje slučajeva i borbu protiv diskriminacije ovih zajednica, po svim osnovama primenjivog zakonodavstva kojim se dozvoljava. Između ostalog, ova grupa se obavezala da će rješavati sve žalbe kako bi zaštitila pripadnike ovih zajednica od diskriminacije. Pored Ustava i ZZD-a, tehnička grupa ima za cilj da implementira Deklaraciju partnera Zapadnog Balkana za integraciju Roma, u okviru procesa proširenja Evropske unije.

Tehnička radna grupa za zaštitu od diskriminacije zajednica Roma, Aškalija i Egipćana funkcioniše u skladu sa Odlukom premijera od dana 11.09.2020. Sa br. 138/2020 za formiranje tehničke radne grupe za zaštitu od diskriminacije zajednica Roma, Aškalija i Egipćana.

Svrha stvaranja Tehničke radne grupe bila je implementacija odgovornosti koje proizilaze iz Deklaracije zapadno-balkanskih partnera za integraciju Roma u okviru procesa proširenja Evropske unije.

Glavni delokrug tehničke grupe je zaštita od diskriminacije zajednice Roma, Aškalija i Egipćana od diskriminacije. Sastav tehničke grupe uključuje predstavnike institucija Republike Kosovo, kao što su predstavnici relevantnih ministarstava; dva (2) predstavnika Kancelarije za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i nediskriminaciju/Kabineta premijera; Tužilački savet Kosova (TSK); Konsultativno veće za zajednice (KVZ); Institucija narodnog advokata (INA); direktora VoRAE itd. Kasnije je, uzimajući u obzir potrebe, sastav tehničke grupe je promenjen i njen do su postali njeni deo i ostali partneri, uključujući TDhH. Kancelarija za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i nediskriminaciju/Kancelarija premijera je šef tehničke grupe i vodi sekretarijat ove grupe.

U cilju realizacije svog mandata, Tehnička grupa i Kancelarija za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i nediskriminaciju/Kabinet premijera kao sekretarijat ove grupe, kreirali su Nacionalnu platformu za zaštitu od diskriminacije za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana. Ova platforma služi kao alternativni mehanizam za borbu protiv diskriminacije za ove zajednice i kao mehanizam koji sprovodi mandat Tehničke grupe, prema odluci premijera o formiranju ove grupe.

Tokom 2021, 2022, 2023. godine, u cilju rešavanja pitanja zaštite od diskriminacije zajednica Roma, Aškalija i Egipćana, tehnička grupa je održala 8 (osam) sastanaka.

Na sastanke tehničke grupe, pored članova, prema odluci o osnivanju, pozivaju se i druge organizacije civilnog društva, osim VoRAE, što je deo odluke. Deo redovnih sastanaka Tehničke

grupe su TDhH i druge organizacije civilnog društva koje štite prava zajednica Roma, Aškalija i Egipćana.

U cilju dobrog funkcionisanja, kao što je gore navedeno, rad Tehničke grupe organizuje Kancelarija za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i nediskriminaciju/Kabinet premijera i ovu grupu, uključujući platformu, podržava osoblje profesionalac (ekspert i administrator) koji podržava TDhH. Pravni ekspert u okviru tehničke grupe analizira i prati slučajeve koji se prijavljuju na platformi, kao i sastavljaju pisma za upućivanje ovih slučajeva nadležnim institucijama. Pravni ekspert takođe sastavlja konkretne preporuke za tehničku grupu.

Od slučajeva koje je rešavao stručni tim koji podržava Tehničku grupu i Platformu, 2 su prijavljena Tehničkoj grupi, a 5 Kancelariji za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i nediskriminaciju/Kancelariji premijera ministra, tokom 2019. godine, dok Tehnička grupa još nije osnovana. Od pokretanja Platforme, 34 nova predmeta su prikazana direktno u platformi. Ovo pokazuje da je Platforma značajno uticala na aktiviranje Tehničke grupe i završetak ispunjavanja njenog mandata. Nakon pokretanja platforme, slučajevi prijavljeni 2020. Tehničkoj grupi i 2019. Kancelariji za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i nediskriminaciju/Kancelariji premijera su registrovani i obrađeni od strane platforme i to je povećao ukupan broj slučajeva na platformi na 41, do 1. decembra 2023. Godine.

Uredno je funkcionisala i Tehnička radna grupa tokom 2023. godine, gde su organizovana dva sastanka 07.02.2023. i 11.07.2023. Na sastancima je ocenjen rad Nacionalne platforme za prijavljivanje slučajeva diskriminacije zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, kao što su slučajevi prijavljeni na Platformi i rad Platforme, povećanje efikasnosti Platforme za njene korisnike.

Slučajevi prijavljeni Nacionalnoj platformi za zaštitu od diskriminacije romske, aškalijske i egipćanske zajednice kontinuirano se prihvataju i obrađuju od strane Kancelarije za dobro upravljanje/Kabineta premijera i iz tog razloga kontaktiraju osobe koje su podnele slučajeve i odgovorne institucije razmatraju i ocenjuju pritužbe građana. Za bolje funkcionisanje platforme i za odabir slučajeva prijavljenih na Platformi, Tehnička grupa je na svojim sastancima razgovarala i koordinirala proces između institucija odgovornih za rukovanje i odabir predmeta, gde su predmeti upućeni nadležnim institucijama bilo putem pisama ili čak kontaktiranjem i sastankom sa relevantnim zvaničnicima.

4.6.1. Nacionalna platforma za prijavljivanje slučajeva diskriminacije zajednica Roma, Aškalija i Egipćana kao mehanizam tehničke grupe, sa ciljem suzbijanja diskriminacije u vezi sa ispunjavanjem strategije i opredeljenja Poznanjske deklaracije

Razmatranje pritužbi građana u Nacionalnoj platformi za prijavljivanje slučajeva diskriminacije romske, aškalijske i egipćanske zajednice, u tu svrhu, podnosioci žalbe se kontinuirano kontaktiraju u Platformi gde im se pomaže savetima i sastavljanjem dokumenata do dostavljaju se

nadležnim institucijama na razmatranje i procenu pritužbi građana. Rad na ovoj Platformi je počeo od 1. maja 2022. godine, dok je njeno zvanično puštanje u rad 22. juna 2022. Godine.

Slučajevi prijavljeni na platformi od početka njenog rada vođeni su po metodologiji rada koja sledi logiku nadležnih institucija prema ZZD i institucija koje su određene posebnim zakonima. Na svim slučajevima u institucijama radi stručni tim platforme i njima se bavi tehnička grupa, kojom predsedava Kancelarija za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i nediskriminaciju / Kabinet premijera.

U slučaju prijavljivanja, platforma je, prema pravilima utvrđenim od strane tehničke grupe, analizirala slučaj i pripremila analitički izveštaj za svaki slučaj, dajući preporuke, uključujući i institucije kojima se slučaj treba obratiti. Stručni tim platforme i tehničke grupe prvobitno su se obraćali svim slučajevima institucijama u kojima je došlo do diskriminacije, u cilju njihovog sprečavanja, kao i drugim nadležnim institucijama za suzbijanje diskriminacije prema ZZD.

U okviru međuinstitucionalne saradnje, u nekim slučajevima postoji zadovoljavajuća efikasnost u postupanju po predmetima od strane nekih institucija. Kao jedan od takvih primera može se navesti Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP), koje se profesionalno bavilo predmetima kojima se platforma bavi. Takođe, u slučaju diskriminacije dece u školi u opštini Prizren, platforma je dobila brz odgovor, u roku od 24 sata, od Opštinskog direktorijata za obrazovanje, da se pozabavi slučajem i spreči diskriminaciju.

Takođe u slučajevima diskriminacije koji su se desili u Opštini Kosovo Polje, iako je tim platforme preduzeo hitne mere, međutim, primećeno je kašnjenje u vraćanju odgovora iz Opštine Kosovo Polje, kao i dobijeni odgovori nisu bili adekvatni i nije razjasnio pitanja koja je pokrenuo tim platforme.

Što se tiče slučajeva prijavljenih Narodnom advokatu, iako su primljeni zahtevi za lečenje, tim platforme i tehnička grupa od aprila 2023. godine nisu dobili odgovore na ove slučajeve, iako je istekao rok od 6 meseci za istragu. predmeta, kako je definisano u pravilniku o radu Narodnog advokata.

U međuvremenu, procedura za rešavanje predmeta od strane Suda je evidentna, iako je zakonska obaveza prema ZZD, član 16.9 da se tretira prioritarno, tako nešto nije urađeno.

Inspektorat za obrazovanje, u suočavanju sa diskriminacijom koja se dogodila u Opštini Kosovo Polje, reagovao je u toku dana, najavljujući platformu za preduzimanje radnji u vezi sa slučajem i izdao izveštaj i preporuke u vezi sa prijavljenim slučajem. Na osnovu statusa slučajeva, u pogledu njihovog tretmana, osim slučajeva zatvorenih i okončanih od strane platforme ili okončanih odlukom Institucije, postoje i slučajevi koji su anonimno prijavljeni ili su u procesu obrade od strane institucije.

Sledeća tabela odražava stanje međuinstitucionalne saradnje u upravljanju slučajevima prijavljenim na platformi za 17 meseci njenog rada, odnosno do 15. novembra 2023. godine.

Obrađeni predmeti prema instituciji i procesnom statusu obrade predmeta u periodu jun 2022-novembar 2023.

Institucija koja vodi slučaj	Broj	Postupak/status predmeta koji se vodi
Narodni advokat	1	Rešavan izveštajem Ex-officio 18.11.2023
Narodni advokat	1	Nema izveštaj ili preporuka
Narodni advokat i Inspektorat za obrazovanje	1	Nema rešenja ni od strane inspektorata ni od strane Narodnog advokata.
Osnovni sud u Prištini	1	Još uvek nema prvostepene odluke.
Osnovni sud u Prištini	1	Indirektna diskriminacija potvrđena je sudskom presudom.
Inspektorat za obrazovanje i Narodni advokat	1	Rešava se i još nema konačne odluke.
Opština Kosovo Polje	1	Čeka se odluka/odgovor.
Opština Prizren/Direktorijat za obrazovanje	1	Slučaj zatvoren/sprečavanje diskriminacije.
Ministarstvo unutrašnjih poslova/Agencija za civilnu registraciju	4	Završeno/nije bilo diskriminacije.
Kosovska policija/Priština	2	U istražnom postupku.
Državni tužilac	1	U postupanju po krivičnoj prijavi.
Univerzitet u Đakovici	1	Rešavao Univerzitet.
U proces obrade na platformi.	2	Prikupljanje i analiza informacija i činjenica.
Slučajevi registrovani na platformi	21	Slučajevi su samo registrovani i nisu rezultirali kao diskriminatorni, zbog nedostatka informacija prijavljenih na platformi, prema pojašnjenjima datim u izveštaju.
39 SLUČAJEVI		

4.7. Preporuke u oblasti borbe protiv diskriminacije

1. Potreba za izraženijom koordinacijom između civilnog društva i institucija kako bi se podstaklo prijavljivanje diskriminacije.
2. Preporučuje se preduzimanje kampanja za izraženiju promociju Tehničke grupe za prava zajednica Roma, Aškalija i Egipćana, kako bi se ispunile obaveze koje proizilaze iz Poznanjske deklaracije.
3. Treba preduzeti akcije zastupanja koje služe za što širu promociju Nacionalne platforme za zaštitu od diskriminacije romske, aškalijske i egipćanske zajednice.
4. Preporučuje se da nadležne institucije preduzmu više kampanja javnog zastupanja, za podizanje svesti romske i aškalijske zajednice o prijavljivanju slučajeva diskriminacije.
5. Preporučuje se preduzimanje konkretnijih akcija u borbi protiv govora mržnje, za romsku i aškalijsku zajednicu.

5. AKTIVNOSTI KOJE JE PREDUZELA KANCELARIJA ZA DOBRO UPRAVLJANJE / KANCELARIJA PREMIJERA ZA UNAPREĐENJE PRAVA ZAJEDNICA ROMA, AŠKALIJA I EGIPĆANA U VEZI SA ISPUNJENJEM STRATEGIJE -FEBRUAR-APRIL 2023

Usvajanjem Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija 2022-2026 i njenog Akcionog plana 2022-2024 dana 20.07.2022, Vlada Republike Kosovo predstavlja nastavak politike za izgradnju multietničke zajednice društva i stvaranje države ravnopravnih građana, koja će garantovati prava svakog građanina, građanske slobode i ravnopravnost svih građana. Ova strategija ima za cilj da smanji jaz zajednica Roma i Aškalija, uključujući, ali ne ograničavajući se na sledeće oblasti: obrazovanje, zapošljavanje i socijalna zaštita, zdravlje, stanovanje i diskriminacija.

Prvi monitoring Strategije i Akcionog plana obavljen je kroz izradu godišnjeg izveštaja o sprovođenju Strategije i njenog Akcionog plana za 2022. godinu, koji je objavljen u februaru 2023. Godine.

5.2. Organizovanje sektorskog sastanka sa kontakt tačkama u Ministarstvu i sa civilnim društvom koje rade i podržavaju zajednice Roma, Aškalija i Egipćana

Na sektorskom sastanku organizovanom sa institucijama Kosova i sa civilnim društvom zajednica Roma, Aškalija i Egipćana ili koji rade sa ovim zajednicama, održana je prezentacija Izveštaja za 2022. godinu za sprovođenje Strategije za unapređenje Prava zajednica Roma i Aškalija u Republici sačinjen je od strane Kancelarije za dobro upravljanje Kosova 2022-2026 i Akcionog plana 2022-2024. Sastanak je takođe poslužio da se razgovara o trenutnoj situaciji zajednica Roma,

Aškalija i Egipćana u 5 sektora koji su uključeni u Strategiju i Akcioni plan. Sastanak je organizovala Kancelarija za dobro upravljanje / Kancelarija premijera u saradnji sa projektom Glas Roma, Aškalija i Egipćana KOSINT dana 13.04.2023.

Sastanku su prisustvovali Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije i inovacije, Ministarstvo finansija, rada i transfera (Zavod za zapošljavanje), Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Ministarstvo administracije lokalne samouprave, Agencija za statistiku, Ministarstvo unutrašnjih poslova MUP-a, Agencije za rodnu ravnopravnost, Kosovska policija kao i civilna društva koje rade i podržavaju zajednice Roma, Aškalija i Egipćana.

5.3. Međuinstitucionalni tim za podsticanje i promociju zapošljavanja za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana u Republici Kosovo

Međuinstitucionalni tim za podsticanje i promovisanje zapošljavanja za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana u Republici Kosovo osnovan Odlukom Vlade br. 6/81 od 01.06.2022. godine nastavio je sa radom u 2023. godini na osnovu Pravilnika o radu međuinstitucionalnog tima za podsticanje i unapređenje zapošljavanja zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u Republici Kosovo i njegovog plana rada sa ciljem podstiče i promoviše zapošljavanje zajednica Roma, Aškalija i Egipćana i za postizanje kvote za zapošljavanje pripadnika zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u Republici Kosovo, kao što je definisano Ustavom, Zakonom br. 06/L - 114 za javne službenike i u relevantnom zakonodavstvu na snazi u Republici Kosovo.

Takođe je potrebno naglasiti da je stvaranje ovog mehanizma bio i uslov Deklaracije partnera Zapadnog Balkana za integraciju Roma u procesu proširenja Evropske unije (5. jula 2019. godine), poznatog kao Poznanjsku deklaraciju.

Na sastancima međuinstitucionalnog tima sa Korektivnom službom i 6 drugih institucija kao što su policija, probaciona služba, vatrogasci, uprava za vanredne situacije i carina koje su deo Akademije javne bezbednosti u Vučitrnu izrazili su veliko interesovanje za povećanje broja zaposlenih i promovisati zapošljavanje zajednica Roma, Aškalija i Egipćana. Kao rezultat, mogu se predstaviti aktivnosti Kosovske policije i Ministarstva odbrane.

Policija Kosova je razvila aktivnosti i oblasti za unapređenje i zapošljavanje zajednica Roma, Aškalija i Egipćana na Kosovu, tako da je u 58. generaciji Kosovske policije zaposleno 9 lica iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana; Romi - 2 žene, Aškalije - 3 muškarca, Egipćani, 1 žena i 3 muškarca.

Ministarstvo odbrane organizovalo je Dan otvorenih vrata u 7 svojih kasarni 27. novembra (Dan BSK). Dan otvorenih vrata bio je otvoren za sve, ali ćemo se truditi da obezbedimo što veće učešće zajednice od 16. Godine.

Platformu superpuna pokrenula je Vlada Kosova kako bi podržala privatni sektor u stvaranju novih radnih mesta za mlade od 18-25 godina. Državna subvencija biće na nivou od 264 evra/mesečno, za 6 meseci zaredom, dok poslodavac može da doda više od ovog iznosa. Radni tim je doprineo

maksimalnoj promociji ove platforme da podstakne mlade od 18 do 25 godina iz redova zajednica Roma, Aškalija i Egipćana da se prijave za slobodna radna mesta u okviru platforme: <https://superpuna-gov.net>

Ova vladina inicijativa će doprineti zapošljavanju mladih iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana, a posebno u privatnom sektoru kao što je gore navedeno.

Ostale aktivnosti međuinstitucionalnog tima za podsticanje i promovisanje zapošljavanja za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana u Republici Kosovo su sledeće:

Konferencija „Podsticanje i promovisanje zapošljavanja u zajednicama Roma, Aškalija i Egipćana“ na lokalnom nivou; Zapošljavanje je suštinsko pitanje za poboljšanje socio-ekonomske situacije, gde utiče na sve sfere života. Stoga **podsticanje i promocija politika zapošljavanja na lokalnom nivou ključno za pronalaženje odgovarajuće primene ovih politika širom Kosova**. Stoga je konferencija organizovana 24. maja 2023. imala za cilj da predstavi politike koje je Vlada Kosova preduzela za zapošljavanje romske i aškalijске zajednice i podsticanje i promociju zapošljavanja na lokalnom nivou razmenom najboljih praksi opština za zapošljavanje romskih zajednica i aškalija. Konferencija se organizuje u saradnji sa Kancelarijom za dobro upravljanje/Uredom premijera (KDU/UP) sa ROMACTED II Programom za promociju dobrog upravljanja i osnaživanje Roma na lokalnom nivou, zajedničkim programom evropskih Unije (DG NEAR) i Saveta Evrope.

Konferencija – Izrada i prezentacija Preporučenih politika za unapređenje i povećanje zaposlenosti pripadnika romske, aškalijске i egipćanske zajednice u sektoru obrazovanja; Na konferenciji su predstavljene „Preporučene politike za unapređenje i povećanje zapošljavanja pripadnika romske, aškalijске i egipćanske zajednice u obrazovnom sektoru“ sa nalazima i preporukama za zapošljavanje diplomaca iz ovih zajednica u sektoru obrazovanja, a konferencija je okupila predstavnike međuinstitucionalnog tima za podsticanje i promovisanje zapošljavanja zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u Republici Kosovo i institucija podrške na centralnom i lokalnom nivou kao i predstavnike organizacija civilnog društva.

Konferenciju organizuje Kancelarija za dobro upravljanje / Kancelarija premijera u saradnji sa KRAEEYN mrežom (Kosovska mreža za rano detinjstvo zajednica Roma, Aškalija i Egipćana), koja deluje u okviru Kosovskog obrazovnog centra (KEC) i podržavaju REYN (Rim, Earli Iears Network) i ISSA (Međunarodno udruženje „Korak po korak“) 1. marta 2023.

Radionica za zapošljavanje diplomaca iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u sektoru obrazovanja; Radionica za zapošljavanje diplomaca iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u sektoru obrazovanja organizovana je od strane KRAEEYN projekta / Kosovski obrazovni centar (KEC) u martu 2023. godine.

Kao rezultat radionice, KDU/KP se sastao sa predstavnicima Ministarstva prosvete, nauke, tehnologije i inovacija, gde su razgovarali o otvaranju rubrike za univerzitetsko obrazovanje zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u SMIVO elektronskom sistem podataka, koji bi mogao da posluži za vađenje statistike učenika romske, aškalijske i egipćanske zajednice.

Organizovanje konferencije na temu podsticanja i unapređenja zapošljavanja zajednica Roma, Aškalija i Egipćana na lokalnom nivou; KDU/KP je u saradnji sa ROMACTED, projektom Saveta Evrope, organizovala konferenciju sa temom „Podsticanje i promovisanje zapošljavanja zajednica Roma, Aškalija i Egipćana“, u maju 2024. godine. Tokom konferencije predstavljene su politike koje je preduzela Vlada Kosova za zapošljavanje romske i aškalijske zajednice i podsticanje i promociju zapošljavanja na lokalnom nivou, razmenjujući najbolje prakse opština za zapošljavanje Roma, Aškalija. i egipatske zajednice.

5.4. Tehnička radna grupa za koordinaciju implementacije preporuka u okviru Konvencije za zaštitu nacionalnih manjina

Institucije Kosova nastavljaju sa posebnom pažnjom da obezbede jednaka prava za sve svoje građane bez razlike kroz ustav i pravni okvir Kosova i kroz primenu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina.

Na osnovu zahteva koji je Savet Evrope uputio za završne komentare za Mišljenje 5. ciklusa, konačni komentari su poslani UNMIK-u dana 16.05.2023. godine nakon konsultovanja svih kosovskih institucija.

Vlada Kosova je ocenila razmenu nacrtu Mišljenja 5. ciklusa Savetodavnog komiteta Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina i uključivanje komentara kosovskih institucija u nacrt mišljenja 5. ciklusa Savetodavnog Odbora, koje su pripremljene sa posvećenošću i velikim značajem od strane institucija Kosova. Važno je napomenuti da je po prvi put nacrt mišljenja dostavljen Vladi Kosova na komentare od strane Savetodavnog komiteta Saveta Evrope

Tehnička radna grupa za koordinaciju implementacije preporuka Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina sastala se 16.05.2023. godine kako bi razmatrala 5. završno mišljenje Saveta o Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina od strane Saveta Evrope i aktivnosti koje se planiraju preduzeti u sprovođenju ovih preporuka 2023. Godine.

5.5. Stvaranje mehanizama na nivou opština/Opštinskih akcionih odbora, u cilju implementacije strategije i akcionog plana

Za sprovođenje Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija u Republici Kosovo 2022-2026 i Akcionog plana 2022-2024 na opštinskom nivou, Opštinske akcione komisije su osnovane od strane opština dopisom upućeno od strane Kancelarija za dobro upravljanje / Kabinet premijera preko Ministarstva lokalne za administraciju lokalne samouprave dana 16.01.2023. Sve

opštine koje imaju veći broj zajednica Roma i Aškalijske zajednice odgovorile su na Vaše pismo osnivanjem opštinskih akcionih odbora, ukupno 20 opština.

U opštinama su formirani opštinski akcioni odbori; 1. Orahovac, 2. Priština, 3. Podujevo, 4. Novo Brdo, 5. Uroševac, 6. Lipljani, 7. Kamenica, 8. Vučitrn, 9. Đakovica, 10. Istogu, 11. Obilić, 12. Prizren, 13. Dečani, 14. Klina, 15. Peć, 16. Kosovo Polje, 17. Gračanica, 18. Štimlje, 19. Suva Reka, 20. Gnjilane.

Opštinske akcione komisije su formirane radi postizanja cilja efektivne implementacije, praćenja i evaluacije na opštinskom nivou strategije, jer strategija predviđa niz mera koje će se sprovesti u svim opštinama sa većom populacijom romske i aškalijske zajednice.

Sprovođenje strateških ciljeva Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalijske zajednice u Republici Kosovo 2022-2026 i Akcionog plana 2022-2024 je jedan od glavnih elemenata, kao i adekvatno praćenje i izveštavanje za implementaciju na opštinskom nivou i vertikalna koordinacija između Vlade i institucija na opštinskom nivou.

Kako je rečeno, ovom Strategijom i Akcionim planom predviđen je niz aktivnosti koje će na opštinskom nivou sprovesti direktno resorna ministarstva u bliskoj saradnji i koordinaciji sa opštinskim rukovodstvom.

Opštinski akcioni odbori, kao mehanizmi za sprovođenje Strategije za unapređenje prava romske i aškalijske zajednice, 2022-2026, odgovorni su za izradu Lokalnih akcionih planova, radi postizanja cilja implementacije, praćenja i sprovođenja Strategije i Akcionog plana. Što se tiče izrade lokalnog akcionog plana, za 2023. godinu, statistike su prikazane na sledeći način:

Lokalni akcioni plan koji je odobren su 4 opštine:

1. Orahovac,
2. Priština,
3. Podujevo,
4. Novo Brdo.

Lokalni akcioni plan u nacrtu koji još nije odobren su 8 opština:

1. Uroševac,
2. Lipljan,
3. Kamenica,
4. Vučitrn,
5. Đakovica,
6. Istok,
7. Obilić,
8. Prizren,
9. Gnjilane

Ima ukupno 10 opština koje ga nisu izradile:

1. Južna Mitrovica,
2. Severna Mitrovica,
3. Leposavić,
4. Dečani,
5. Klina,
6. Peć,
7. Kosovo Polje,
8. Gračanica,
9. Štimlje,
10. Suva Reka.

Važna dimenzija za sprovođenje lokalnih akcionih planova je njihovo budžetiranje. Opštine koje su odobrile Lokalni akcioni plan izdvojile su budžet za njegovu implementaciju i to:

- Novo Brdo 47.670 evra
- Priština Od 202.809.20 evra 188.09.20 iz opštinskog budžeta
- Orahovac 81.620 evra

Opštine koje su izradile nacrt Lokalnog akcionog plana, a koje ga još nisu odobrile, budžetirale su sledeće:

- Vučitrn 43.634.40 evra
- Đakovica 965.900.00 evra
- Lipljan od 51.500 evra 34.300 iz opštinskog budžeta

	Opštine	OAo	Datum kreiranje	PVL Odobrenje /status	PVL Peiod	PVL Budžet
1.	Uroševac	Da	30.01. 23	Nacrt nije odobren	2023-2026.	Ne
2.	Gnjilane	Da	22.02. 23	Nacrt nije odobren	2023-2026.	Ne
3.	Kamenica	Da	24.02. 23	Nacrt nije odobren	2024-2026.	Ne
4.	Novo Brdo	Da	23.02. 23	Odobreno	2023-2026.	47,670€
5.	Južna Mitrovica	Ne	Nije primenljivo	Ne		Ne
6.	Severna Mitrovica	Ne	Nije primenljivo	Ne		Ne
7.	Leposavić	Ne	Nije primenljivo	Ne		Ne
8.	Podujevo	Da	28.02. 23	Odobreno	2023-2026.	0
9.	Vučitrn	Da	08.02. 23	Nacrt nije odobren	2024-2026.	Ukupno planirani budžet: €43,634.40
10.	Dečane	Da	16.02. 23	Ne		Ne
11.	Đakovica	Da	01.03. 23	Nacrt nije odobren	2024-2026.	Ukupno planirani budžet: 965.900,00€
12.	Istok	Da	20.02. 23	Nacrt nije odobren	2024-2027.	Ne
13.	Klina	Da	13.02. 23	Ne		Ne
14.	Peć	Da	25.01. 23	Ne		Ne
15.	Kosovo Polje	Da	27.09. 23	Ne		Ne
16.	Gračanica	Da	08.06. 23	Ne		Ne
17.	Lipljan	Da	16.02. 23	Nacrt nije odobren	2024-2026.	Od €51,500, €34,300 iz opštinskog budžeta
18.	Obilić	Da	19.01. 23	Nacrt nije odobren		Nije primenljivo

19.	Priština	Da	30.03. 23	Odobreno	2023-2026.	Od €202,809.20, €188.059,20 iz opštinskog budžeta
20.	Štimlje	Da	20.02. 23	Ne		Ne
21.	Prizren	Da	08.02. 23	Nacrt nije odobren		Ne
22.	Orahovac	Da	23.01. 23	Odobreno	2023-2025.	81,620€
23.	Suva Reka	Da	26.01. 23	Ne		Ne

Tabela : Opštinski akcioni odbor (OAP) i izrada i usvajanje lokalnih akcionih planova - februar 2024

9.4.1. Podizanje kapaciteta članova Opštinskog akcionog odbora

Kao podrška OEBS-u, KDU/KP je razvio obuku u 5 regiona Kosova. Obuka je imala za cilj podizanje kapaciteta zvaničnika na lokalnom nivou za praćenje Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija 2022-2026. i Plan njenog delovanja 2023-2026. Tokom obuke predstavljene su tabele za praćenje koje je dizajnirano KDU/KP i prakse njihovog korišćenja.

Ukupno, 8 opštinskih događaja koji pokrivaju 21 opštinu sa 160 učesnika (od kojih 47 žena) i (1) događaj na centralnom nivou koji okuplja 14 učesnika (od kojih 11 žena). Prikupljanje podataka je ključni segment za izveštavanje, pa je obuka usmerena i na metode prikupljanja podataka.

Obuka je posvećena članovima opštinskih akcionih komisija za koordinaciju sprovođenja Strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija u Republici Kosovo za 2022-2026. godinu i njenog Akcionog plana za godine 2022-2024.

Sprovedene obuke su sledeće:

- Gnjilanski region (Kamenica, Gnjilane, Novo Brdo) 6 mart 2023.
- Region Mitrovice (Vučitrn, Podujevo, Mitrovica i (Skenderja) Srbica) 7 mart 2023.
- Region Uroševca (Uroševac, Štimlje) 10 mart 2023.
- Region Istoka (Istog, Klin) 14 mart 2023.
- Pečki region (Peć, Dečani, Đakovica) 15 mart 2023.
- Region Prištine (Obilić, Lipljan) 02 maj 2023.
- Region Prištine (Gračanica, Priština, Kosovo Polje) 8 maj 2023.
- Obuka na centralnom nivou 12 maj 2023.

10. OTVARANJE MINI BIBLIOTEKE NA ROMSKOM JEZIKU

Otvaranje mini-biblioteke na romskom jeziku otvorio je premijer Kosova g. Albin Kurti u prostorijama KDU/KP u pratnji poslanika romske zajednice, takođe zamenice ministra Emilije Redžepi, ministra Arberie Nagavci i visokih zvaničnika i predstavnika civilnog društva iz romskih zajednica. Otvaranje Biblioteke na romskom jeziku održano je 05.04.2023. godine u cilju obeležavanja Dana Roma, u znak promocije i poštovanja romske tradicije i kulture, koji imaju poseban značaj i težinu u društvu Kosova. Mini-biblioteka će postati simbol za mlade romske zajednice, za osvetljavanje njihovog puta u bolju budućnost.

Takođe, ova aktivnost označava važan korak u ispunjavanju duha i strateških i specifičnih ciljeva strategije za unapređenje zajednice Roma i Aškalija, 2022-2026 i Akcionog plana 2022-2024.

11. SAMIT ZAPADNOG BALKANA PROTIV RASNE DISKRIMINACIJE

Samit Zapadnog Balkana protiv rasne diskriminacije održan je 1-2 novembra 2023. Godine. Svečano otvaranje održano je 1 novembra 2023. godine i označilo je početak ovog značajnog događaja. Otvaranje je otvorila predsednica Kosova gđa. Vjosa Osmani i premijer Kosova g. Albin Kurti. Nakon toga, održane su sledeće sednice 2 novembra 2023. godine, govorom premijera Aljbina Kurtija, počeo je drugi dan Samita Zapadnog Balkana protiv rasne diskriminacije. Premijer Kurti je izrazio posvećenost Vlade Kosova da nastavi borbu protiv rasne diskriminacije.

Pod sloganom „Jedinstvo u različitosti“, ciljevi Samita su:

- Podizanje svesti o negativnim efektima rasne diskriminacije i njenom uticaju na društvo.
- Identifikovanje i rešavanje osnovnih uzroka rasne diskriminacije.
- Rasprava o efikasnim strategijama za borbu protiv rasne diskriminacije.
- Obezbeđivanje platforme za razmenu najboljih praksi i iskustava.
- Stvaranje prostora za dijalog i saradnju između učesnika.
- Jačanje mreže pojedinaca i organizacija posvećenih sprečavanju i rešavanju rasne diskriminacije.

Samit je organizovan pod rukovodstvom Kancelarije premijera – Republike Kosovo uz podršku Misije Terre des Hommes na Kosovu, Glas Roma, Aškalija i Egipćana i Fondacije HEKS, u okviru projekta – Socijalna pravda za Rome, Aškalije i Egipćani koje finansira Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (SDC).

Održavanje ovog samita označilo je važan korak ka ispunjenju strategije za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija 2022-2026 i Akcionog plana 2022-2024.

12.OSTALE AKTIVNOSTI KOJE SU OBELEŽILE IMPLEMENTACIJU STRATEGIJE ZA UNAPREĐENJE PRAVA ZAJEDNICA ROMA I AŠKALIJA , 2022-2026 I AKCIONOG PLANA 2022-2024, KOJE SU DIREKTNO I DIREKTNO POVEZANE SA KAMPANJOM I CILJEVIMA STRATEGIJE

Pored aktivnosti razrađenih u gornjem delu, prema oblastima Strategije i Akcionog plana, centralne i lokalne institucije su preduzele i druge aktivnosti koje direktno utiču na oblasti sprovođenja i ciljeve strategije, za unapređenje prava zajednica Roma i Aškalija 2022-2026 i Akcioni plan 2022-2024.

Tako je ACR u saradnji sa različitim akterima u cilju olakšavanja registracije građanskog statusa za lica u pitanju, tokom 2023. godine preduzela sledeće korake: Izmena/dopuna u zakonodavnoj oblasti, 2023. godine bilo je moguće izraditi nacrt zakona o građanskim Status. Sada je nacrt zakona o civilnom statusu usvojen od strane Vlade Republike Kosovo i očekuje se da bude u zakonodavnom planu 2024. Dok su pitanja koja su istakli DCS i ACR u vezi sa zajednicama Roma i Aškalija: rađanje kod kuće; neupis roditelja u matične knjige; neregistrovanje roditelja među generacijama; nedostatak komunikacije/saradnje roditelja posebno majke, napuštanje roditelja posebno od strane majki; rođenja van Kosova i njihovo neevidentiranje u građanskom statusu od strane države/zemlje u kojoj se rođenje dogodilo; vraćanje kroz postupak ponovnog prijema za lica starija od 18 godina čiji roditelji nisu upisani u matičnu knjigu.

Pravna akademija u Programu obuke za 2023. godinu, u okviru obuke za zaštitu ljudskih prava Tri (3) obuke bile su fokusirane na borbu protiv diskriminacije i rasizma, koje obuhvataju sledeće teme: 1. EKDNJ kao i nacionalni pravni okvir u slučajevima diskriminacije i odnos sa drugim zakonima sa akcentom na Zakon o radu i Zakon o spornom postupku, 2. Materijalni i procesni aspekt Zakona o zaštiti od diskriminacije i izazovi u njegovoj primeni, 3. Zločini iz mržnje. Korisnici ovih obuka bili su: sudija, tužilac, stručni saradnik i pravni referent iz sudova i tužilaštava.

Tokom 2023. godine KIJA je organizovao kurs obuke „Prava zajednica na Kosovu. U ovim aktivnostima obučeno je 24 učesnika, 10 sa centralnog nivoa i 14 sa lokalnog nivoa, iz redova romske i aškalijske zajednice. Organizovane su 4 obuke.

MKOS je podelio grantove i podržao nevladine organizacije iz zajednica Roma i Aškalija. Na osnovu konačnih podataka prema konačnim rezultatima javnih poziva u 2023. Godini: Umetnost i kultura (prvi konkurs); Umetnost i kultura (drugi konkurs); Kulturna mobilnost; Izdavačka knjiga-nabavka-časopis-autor; raspisao DK/MKOS za 2023. godinu, za finansijsku podršku predloga kulturnih projekata, finansijski je podržano ukupno 18 (osamnaest) projekata iz oblasti

umetnosti i kulture (kulturno nasleđe) za NVO i pojedince. Iznos za subvencionisanje projekata za 2023. godinu (NVO i Pojedinac) je: 101,700.00 € (sto jedna hiljada i sedamsto evra). Osamnaest (18) nevladinih organizacija, iz redova romske i aškalijske zajednice, imalo je koristi od ovih grantova i finansiranja projekata.

Tokom 2023. godine, neke aktivnosti koje obeležavaju sprovođenje strategije i služ za podiranje unapređenja prava zajednica Roma i Aškalija, preuzele su Kosovske bezbednosne snage (KBS). Tako smo, u saradnji sa Kancelarijom premijera, u okviru Dana Snage **“Open Day”** organizovano smo doveli stotine posetilaca iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u kasarnu Kosovskih bezbednosnih snaga u Prištini, Uroševac. Istok i Gnjilane.

Takođe, nakon poplave situacije u januaru 2023. godine, timovi KBS-a zajedno sa ministrom su posetili porodice pogođene zajednicama Roma, Aškalija i Egipćana, a u isto vreme su dobili podršku sa hranom, higijenskim paketima i šatorima za sklonište.

U okviru kampanje podizanja svesti učenika o opasnim eksplozivnim materijalima, profesionalni deminerski timovi u KBS održali su predavanja u školama koje imaju najveći broj učenika iz zajednica u Uroševcu, Kosovu Polju, Prizrenu, Mamuši i Dragašu, ogromna većina deo ovih učenika je bio iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana.

Takođe, tokom 2023. godine, KBS su regrutovale 11 novih vojnika iz ovih zajednica, od kojih 4 Aškalije, 1 Rom i 1 Egipćanin. Ova komponenta dokazuje prisustvo zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u javnim institucijama. U skladu sa ovim, na zahtev Kancelarije premijera Republike Kosovo, Ministarstvo odbrane je identifikovalo 10 upražnjenih pozicija za javne službenike u Ministarstvu odbrane u cilju ispunjavanja 10% sa nevećinskim zajednicama prema Zakonu br. 08/L-197 za javne službenike (LJS).

Treba napomenuti da trenutno zajednice u KBS-u predstavljaju 182 vojnika ili 4,3%. Od svih članova zajednica, 40 je iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana, odnosno 27 Aškalija, 10 Egipćana i 3 Roma.

Oko 500 mladih ljudi, uglavnom iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana, učestvovalo je u obeležavanju Dana KBS. Ova aktivnost je sprovedena kao podrška Kancelariji za pitanja zajednica.

Tokom 2023. godine, Kosovska akademija za javnu bezbednost (AKJB) u koordinaciji sa Kancelarijom premijera Republike Kosovo, organizovala je Informativni dan za zajednice, sa oko 100 učesnika i svrha ove aktivnosti je bila da prepozna i olakšati politiku zapošljavanja zajednica u agencijama javne bezbednosti kao što su Kosovska policija, Kosovski policijski inspektorat, Agencija za upravljanje vanrednim situacijama, Kosovska carina, Kosovska popravna služba i Kosovska probaciona služba.

Na osnovu Akcionog plana za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo - 2022-2026, za čiju aktivnost je dodeljena odgovornost AKJB-a, izgleda da je situacija zadovoljavajuća. Samo u posebnoj obuci za 2023. godinu, ukupno 52 službenika su imala koristi, u temama koje se odnose na sprovođenje zakona.

Kancelarija za pitanja zajednica izdaje dvonedeljni (2) bilten za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana. Ovaj bilten se šalje za 900 organizacija i društvenih aktivista, na albanskom, srpskom i romskom jeziku.

Tri (3) studenta iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana su imala koristi od vladinog finansiranja za International Business College Mitrovica.

U opštini Kosovo Polje, u okviru 16 dana Aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja, organizovana su dva sastanka sa zajednicama: Romi, Aškalije, Egipćani, održan sastanak sa ženama i sastanak sa mladićima i devojkama, informativni materijali podeljene su: torbe, olovke, majice, kalendari, trake, sveske sa motom: DANAS I SVAKI DAN, aktivnosti su realizovane u saradnji sa Lokalnim mehanizmom za borbu protiv nasilja. Na osnovu Zakona o zaštiti od diskriminacije, član 25, opština je pokrenula Platformu za ljudska prava na web sajtu opštine. U cilju promocije Zakona o zaštiti od diskriminacije održali smo informativne sastanke sa građanima, podijelili 13 komada ROLL UP-a, u Naselje 029 organizovali smo dva informativna sastanka.

Važno pitanje, u smislu Strategije i Akcionog plana, je ponovna evaluacija zajednica Roma i Aškalija, koja su predstavljena u tabeli ispod.

NDIHMJA DHE MBËSHËTETJA NË SKEMAT PËR RIINTEGRIM SIPAS PËRKATËSISË ETNIKE (PËR KOMUNITETET ROMË, ASHKALI DHE EGJIPTIAN) PËR VITIN 2023

Sqarim: Një vendim i aprovuar nga organet vendimmarrës i një personi apo familje të rripranuar (riatdhesuar) mund të jetë përfutës i dy e më shumë skemave për Riintegrim.

Nr	Shërbimet e ofruara nga Buxheti i Riintegrit, Institucionet Vendore dhe Organizatat Ndërkombëtare që mbështesin procesin e riintegrit		Përkatesia Etnike					
			Romë	Kosto mesatare e shpenzimeve	Ashkali	Kosto mesatare e shpenzimeve	Egjiptian	Kosto mesatare e shpenzimeve
1	Transport deri në komunën e origjinës	persona	9	489 €	25	1,359 €	/	/ €
2	Akomodimi i përkohshëm (7 ditore) në Qendrën e Akomodimit dhe ushqim i përgatitur (servuar)	persona	2	150 €	9	675 €	/	/ €
3	Pako ushqimore dhe higjienike dhe materiale (me një e më shumë furnizime)	persona	25	2,120 €	38	3,222 €	10	848 €
4	Akomodim me qera deri në 12 muaj (6 deri 12 muaj shfrytëzimi)	persona	52	45 188 €	60	52 140 €	20	17 380 €
5	Pakoja e ndihmës për dimër (dru për ngrohje)	familje	4	900 €	1	225 €	/	/ €
6	Vetëpunësim (financimi i biznesit)	persona	/	/	/	/	/	/
7	Trajnim në Punë	persona	/	/	/	/	/	/

Sqarim: Kemi të dhëna statistikore të pranuar nga institucionet vendore dhe organizatat ndërkombëtare që janë pranuar pa specifika përcjellëse si përkatesia etnike, andaj numri i personave të riatdhesuar nga këto komunitete mund të jetë më i madh. Shërbimet e ofruara në tabelë janë të paraqitura si kosto mesatare e shpenzimeve për person, të riatdhesuarit i pranojnë këto shërbime me specifika të ndryshme, varësisht nga rasti.

13.ZAKLJUČCI U VEZI SPROVOĐENJA STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA, U SVETLU UTVRĐIVANJE POZNANSKE DEKLARACIJE

Generalno, iz podataka prijavljenih o sprovođenju Strategije za unapređenje prava zajednice Roma i Aškalija 2022-2026 i Akcionog plana 2022-2024, primećuje se da je bilo napretka i brige u pogledu unapređenja prava ovih zajednica na Kosovu, na osnovu odredbi Poznanjske deklaracije, sa ciljem integracije Roma.

Nema sumnje da zaključke, u vezi sa ispunjenjem ciljeva Strategije i aktivnosti Akcionog plana, treba sagledati, u smislu njihovog merenja, sa opredeljenjima Poznanjske deklaracije.

Što se tiče povećanja stope zaposlenosti romske i aškalijske zajednice u javnom sektoru, kao ciljeva Poznanjske deklaracije, vredi napomenuti da je 2023. godina doživela značajan napredak, zbog usvajanja Zakona o javnim funkcionerima. i Uredba o zapošljavanju javnih službenika, koja utvrđuje kvote zapošljavanja za zajednice u Republici Kosovo i garantovane pozicije u javnom sektoru.

Što se tiče stanovanja, na osnovu odredbi Poznanjske deklaracije, Vlada Kosova, odnosno MFPT, potpisali su međunarodni sporazum, čija se ratifikacija očekuje 2024. godine, a koji ima za cilj da obezbedi stambeno zbrinjavanje zajednica Roma i Aškalija i što znači da se od ovog međunarodnog sporazuma, o kojem izveštava MŽSPPI, očekuje da u značajnoj meri ispuni definiciju Poznanjske deklaracije.

Što se tiče pitanja obrazovanja, kosovske institucije, odnosno MNTI i lokalne institucije, učinile su maksimalne napore za integraciju Roma i Aškalija, sa ciljem da obezbede proces učenja, alternativno učenje ili minimiziraju ispisvanje iz škola. Međutim, ostaje da se nastavi sa intenzivnim radom tokom narednih godina, tako da se stopa napuštanja škole smanji i stopa upisa poveća na 90% u osnovnom obrazovanju i 50% u srednjem obrazovanju.

Ministarstvo zdravlja i druge podređene institucije nastavile su da snažno podržavaju sprovođenje strategije za unapređenje prava romske i aškalijske zajednice, čak i u 2023 godini. I pore toga ostaje da se radi u pravcu izrade posebnih zakona , u cilju pokriva zdravstvenog osiguranja.

U oblasti zaštite od diskriminacije u 2023. godini preduzeti su značajni koraci. Rešavanjem predmeta od strane Tehničke grupe i Nacionalne platforme za zaštitu od diskriminacije zajednica Roma, Aškalija i Egipćana je ispunjena zaštita od diskriminacije ovih zajednica u visok nivo kako je definisano Poznanjskom deklaracijom. U 2023. godini, po prvi put, u okviru predmeta prijavljenih Tehničkoj grupi, presudom nadležnog suda, ostvarena je zaštita od diskriminacije pripadnika romske, aškalijske i egipćanske zajednice. Nacionalna platforma je tokom 2023. godine uspela da uspešno reši više od deset (10) slučajeva koji su za cilj imali nediskriminaciju.

